

Бородінська селищна рада
Болградського району Одеської області
68540 смт Бородіно вул. Миру, 132, E-mail: borodinosovet@ukr.net

двадцять шоста сесія 8 скликання

Р І Ш Е Н Н Я

22.12.2022 року

смт Бородіно

№ 376-VIII

Про Стратегію розвитку Бородінської селищної територіальної громади на 2023-2027 роки

Бородінська селищна рада відзначає, що робочою групою, утвореною рішенням 19 сесії селищної ради 8 скликання від 27 січня 2022 року № 227-VIII «Про створення робочої групи», була проведена робота по розробці Стратегії розвитку Бородінської селищної територіальної громади на 2023-2027 роки (далі – Стратегія). На основі детального соціально-економічного аналізу стану громади за попередній рік, напрацьовані стратегічні та операційні цілі.

Робота робочої групи проходила відкрито, до її засідань залучався актив громади, громадські організації, місцеві осередки політичних партій.

З метою забезпечення сталого економічного та соціального розвитку Бородінської селищної територіальної громади, керуючись пунктом 22 частини першої статті 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31 березня 2016 року № 79 «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації», положеннями Стратегії збалансованого регіонального розвитку у Одеській області на період до 2027 року, селищна рада

ВИРІШИЛА:

1. Затвердити Стратегію розвитку Бородінської селищної територіальної громади на 2023-2027 роки, що додається.

2. Виконавчим органам селищної ради:

- враховувати основні положення Стратегії при формуванні програми економічного і соціального розвитку, інших селищних галузевих програм, бюджету селищної територіальної громади на відповідні періоди;
- спільно із комунальними підприємствами, закладами підпорядкованим селищній раді забезпечити виконання Стратегії у встановлені терміни;
- при підготовці проектів розвитку громади для участі у обласних, державних, міжнародних програмах, проектах, конкурсах керуватися технічними завданнями на проекти місцевого розвитку, що закладені у Стратегії.

3. Начальнику відділу економічного розвитку та інвестицій селищної ради щорічно, по завершенні бюджетного року, починаючи із 2023 року, інформувати селищну раду про хід виконання Стратегії та вносити селищній раді пропозиції щодо можливих змін і доповнень.

4. Контроль за виконанням цього рішення покласти на постійні комісії селищної ради відповідного спрямування, а саме:

- з питань фінансів, бюджету, планування соціально-економічного розвитку, (Касап Г. І.);

- з питань комунальної власності, житлово-комунального господарства, торгівельного обслуговування та благоустрою (Окішор А. О.);

- з питань регулювання земельних відносин, сільського господарства та охорони навколишнього середовища (Балан М. В.);

- з регламенту, забезпечення законності та правопорядку, з питань депутатської діяльності та етики, реалізації державної регуляторної політики (Сланіна О. Ф.);

- з освіти, культури, молоді, фізичної культури, спорту, туризму, охорони здоров'я та соціального захисту населення (Сорокіна Л. М.).

Бородінський селищний голова

Іван КЮССЕ

СТРАТЕГІЧНИЙ ПЛАН РОЗВИТКУ

Бородінської селищної територіальної громади на період до 2027 року

смт Бородіно

2023 р

Зміст

Звернення голови

Вступ

1. Методологія та опис процесу роботи.....
2. Загальний соціально – економічний аналіз.....
 - 2.1. Земельні, природні ресурси, клімат.....
 - 2.2. Населення та зайнятість населення.....
 - 2.3. Доходи населення та заробітна плата.....
 - 2.4. Розвиток малого та середнього бізнесу.....
 - 2.5. Екологія, навколишнє природне середовище.....
 - 2.6. Транспорт та дорожнє господарство
3. Соціальна інфраструктура.....
 - 3.1. Освіта.....
 - 3.2. Фізична культура та спорт.....
 - 3.3. Мережа закладів охорони здоров'я.....
 - 3.4. Соціальний захист населення.....
 - 3.5. Заклади культури.....
 - 3.6. Туризм.....
4. Головні чинники стратегічного вибору
- 4.1. Сценарії розвитку Бородінської громади.....
- 4.2. SWOT- аналіз.....
- 4.3. Порівняльні переваги, виклики і ризики Бородінської громади (ідентифікація пріоритетів розвитку).....
5. Стратегічні, операційні цілі та завдання.....

ШАНОВНІ МЕШКАНЦІ ГРОМАДИ!

Перед вами Стратегічний план розвитку Бородінської селищної територіальної громади до 2027 року. Стратегія - це фундамент майбутнього нашої громади. Це структуровані цінності - якою ми з вами бачимо нашу громаду. І чіткий план до її виконання.

Активом громади було прийнято рішення про розробку Стратегії розвитку, місія якої полягає у впровадженні сучасних інструментів менеджменту, що надасть змогу громаді реалізувати наявний потенціал, покращити конкурентоспроможність громади, адже допоможе привернути увагу інвесторів.

Відповідно до виконання «Про програму соціального-економічного, та культурного розвитку Бородінської селищної ради на 2021 рік», керуючись п. 1, ч. 3 ст. 42 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», було затверджено Положення про робочу групу з розробки Стратегічного плану розвитку Бородінської селищної ради та склад робочої групи з розробки Стратегічного плану розвитку Бородінської селищної ради.

Покращення умов життя людей в нашій громаді потрібно розвивати, а для цього необхідно залучити інвесторів та гроші для розвитку різних сфер господарства. Саме тому потрібне стратегічне планування на рівні громади. Стратегія – це бачення майбутнього нашої громади і чіткий план до її виконання.

Така активізація планувальної діяльності, з одного боку, є закономірним етапом розвитку регіонів та окремих територій, з іншого — намаганням регіонів знайти адекватні інструменти, які б допомагали відповісти на виклики сучасного глобалізованого світу, коли істотно пришвидшуються різноманітні зміни, в тому числі політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні.

Бородінський селищний голова

Іван КЮССЕ

ВСТУП

План соціально-економічного розвитку Бородінської територіальної громади на 2023-2027 рік розроблений виконавчим комітетом на основі аналізу поточної ситуації в господарському комплексі територіальної громади. Процес децентралізації влади, що розпочався в Україні у 2014 році, призвів до створення територіальних громад. Спроможні громади повинні стати базовим елементом ефективної системи влади в Україні.

На етапі створення громада зустрілася із багатьма викликами, серед яких є відсутність загальноприйнятих пріоритетів, щодо забезпечення надання базових послуг мешканцям громади. Кожен орган місцевого самоврядування, який увійшов до складу ТГ, до об'єднання мав власні пріоритети розвитку та власну систему цінностей щодо управління ресурсами. Після об'єднання ці пріоритети, очевидно мають бути переглянуті та мають бути вироблені підходи до управління «об'єднаними» ресурсами.

У більш широкому контексті громада повинна ефективно відповідати також зовнішнім викликам, таким як глобалізація економіки, підвищення мобільності трудових ресурсів та пов'язаний з цим ріст безробіття, посилення міжнародної конкуренції за інвестиції та розвиткові ресурси. Відповіддю на ці та деякі інші виклики може стати перспективне (середньо- та довгострокове) планування ТГ.

Тому одним із головних планувальних документів Бородінської селищної громади стане Стратегічний план розвитку Бородінської селищної територіальної громади до 2027 року.

Мета Стратегії Бородінської селищної територіальної громади до 2027 року полягає у вирішенні спільних проблем мешканців селищ та усіх сіл, які увійшли до складу громади та реалізації спільних завдань, щодо економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості, якості життя у громаді через ефективне використання ресурсів та реалізацію спільних інтересів влади, громади та бізнесу.

Стратегію спрямовано на місцевий економічний розвиток як процес стратегічного партнерства влади, громади та бізнесу Бородінської селищної ради та сільських і селищних рад, які об'єдналися.

Стратегічний план розвитку Бородінської селищної територіальної громади ставить перед громадою амбітну мету – перетворити громаду на територію комфортного проживання, де створено рівні умови для всебічного та гармонійного розвитку людини, громаду з наданням якісних адміністративних послуг, із унікальною історико-культурною спадщиною.

1. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОПИС ПРОЦЕСУ РОБОТИ

Методологія, яку використано при підготовці Стратегічного плану, розглядає сталий розвиток і соціальну інтеграцію як основні принципи місцевого розвитку. Залучення широкого кола громадян до процесу розробки стратегічного плану розвитку громади дозволяє ідентифікувати та знайти прийнятні шляхи усунення проблем громади, забезпечити налагодження діалогу між громадськістю та владою. При цьому однією з основних складових процесу планування є обов'язкова участь у ньому усіх активних та зацікавлених представників громади.

Створений разом з громадою стратегічний план незалежно від особистісних якостей керівників, або політичної ситуації спрямовується на покращення стандартів життя, зміцнення місцевої демократії, виховання суспільно-активних громадян – патріотів своєї громади.

Для вивчення громадської думки та обговорення в широких колах положень Стратегії розпорядженням селищного голови від 27 січня 2022 року № 227-VIII «Про створення робочої групи» затверджено склад Робочої групи з підготовки Стратегічного плану розвитку Бородінської селищної ради до 2027 року. До складу Робочої групи увійшли працівники селищної ради, члени виконкому селищної ради, представники громадських організацій, освітян. Загалом, це соціально активні люди різних професій та вікових категорій.

Таблиця 1. Склад робочої групи

КЮССЕ Іван Георгійович	- Бородінський селищний голова, голова робочої групи
АРНАУТОВ Степан Степанович	- заступник селищного голови з питань діяльності виконавчих органів селищної ради, заступник голови робочої групи
ПАРУШЕВ Михайло Іванович	- начальник відділу земельних ресурсів та сільського господарства
ТКАЧЕНКО Наталя Іванівна	- секретар робочої групи
Члени робочої групи	
ЛУНГУ Сергій Федорович	- начальник відділу освіти та у справах дітей
ШАРКОВ Іван Іванович	- директор КП «Бородінський ЦПМСД»
ПАПУРОВА Парасковія Федорівна	- начальник центру надання адміністративних послуг
ЛОМАНОВА Ганна Іванівна	- начальник відділу фінансів, бухгалтерського обліку та звітності
КАЛІМАН Римма Антонівна	- начальник фінансово-господарського відділу

ШОКОТ Ліна Михайлівна	- начальник відділу соціального захисту, військового обліку та соціальних послуг
Касап Георгій Іванович	- голова постійної комісії з питань бюджету, фінансів та соціально-економічного розвитку
Сланіна Оксана Федорівна	- голова постійної комісії із регламенту, забезпечення законності та правопорядку, з питань депутатської діяльності та етики, реалізації державної регуляторної політики
Балан Михайло Васильович	- голова постійної комісії з питань регулювання земельних відносин, сільського господарства та охорони навколишнього середовища
Окішор Анатолій Васильович	- голова постійної комісії з питань комунальної власності, житлово – комунального господарства, будівництва, транспорту, торгівельного обслуговування та благоустрою
Сорокіна Лілія Михайлівна	- голова постійної комісії з питань освіти, культури, молоді, фізичної культури, спорту, туризму, охорони здоров'я та соціального захисту населення, начальник відділу культури
МУНТЯН Федір Петрович	- староста Надрічненського старостинського округу
БАКАРОГЛО Юрій Миколайович	- староста Новотарутинського старостинського округу
ПАВЛЮК Микола Яковлевич	- староста Петрівського Другого старостинського округу
ІВАНОВА Марія Афанасіївна	- староста Євгенівського старостинського округу
РАТКОВА Світлана Павлівна	- староста Богданівського старостинського округу
МУСТЯЦА Іларіон Васильович	- староста Ганнівського старостинського округу
ГЛИГАЛО Юрій Григорович	- староста Лісненського старостинського округу
ЛУНГУ Людмила Вікторівна	- староста Миколаївського старостинського округу
КОЖОКАР Любов Миколаївна	- староста Ламбрівського старостинського округу
ГРАМАТІК Петро Іванович	- староста Веселодолинського старостинського округу
ГЕРБАЛІ Іордан Георгійович	- староста Перемогівського старостинського округу

АНГЕЛОВ Дем'ян Петрович	- староста Вознесенського Другого старостинського округу
БЕЖЕНАР Олександр Яковлевич	- староста Височанського старостинського округу
МЕЛЬНИК Інна Іванівна	- секретар Бородінської селищної ради
ГАЛИНСЬКА Валентина Василівна	- керуючий справами виконавчого комітету Бородінської селищної ради

На першій стадії робіт зі стратегічного планування було здійснено аналіз існуючої ситуації в економіці територіальної громади.

Членами робочої групи підготовлено соціально-економічний аналіз Бородінської селищної територіальної громади, який містить демографічну інформацію про населення, економічну базу, комунальну та технічну інфраструктуру, тощо. Інформація до цього документу була надана відділами виконавчого органу селищної ради, та іншими установами.

Протягом 2022 року відбувались засідання Робочої групи зі стратегічного планування, під час якого були проведені:

- презентація та обговорення результатів стратегічного аналізу громади;
- формулювання та обговорення прогнозів та сценаріїв розвитку громади;
- формулювання стратегічного бачення;
- проведення SWOT- аналізу – ідентифікація факторів SWOT;
- визначення стратегічних, операційних цілей та завдань стратегії;
- підготовка технічних завдань на проекти розвитку, які відповідають завданням Стратегії.

На основі напрацювань засідання Робочої групи був розроблений проект SWOT-матриці – проведений аналіз взаємозв'язків факторів SWOT через матрицю SWOT/TOWS та підготовлені базові аналітичні висновки щодо порівняльних переваг, викликів та ризиків розвитку Бородінської громади. Відбувалася підготовка технічних завдань на проекти розвитку, які відповідають завданням Стратегії.

2. ЗАГАЛЬНИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

Географічне положення та природно-ресурсний потенціал. Бородінська селищна територіальна громада входить до Болградського району Одеської області, яка була утворена в 2020 році, шляхом об'єднання 1 селищної та 13 сільських рад східної частини колишнього Тарутинського району. Територія Громади – 933,3 км². Населення станом на 01.01.2023 року становило 16463 особи. Кількість закладів, що надають первинну медичну допомогу – 2. До складу Громади входить 34 населених пункти:

Таблиця 2. Населені пункти громади

№ п/п	Назва населеного пункту	До складу якої ради входив населений пункт до адміністративної територіальної реформи 2020 року	Статус населеного пункту після адміністративно-територіальної реформи 2020 року	Чисельність населення старостинського округу станом на 01.01.2021 року	Відстань до адмін. центру Громади від центру округу
1.	смт Бородіно	Бородінська селищна рада	Адміністративний центр Громади	1680	
2.	с. Височанське	Височанська сільська рада	у складі Громади – Височанського старостинського округу	821	30 км
	с. Ганнівка	Височанська сільська рада	у складі Громади – центр Височанського старостинського округу	250	
3.	с. Весела Долина	Веселодолинська сільська рада	у складі Громади – центр Веселодолинського старостинського округу	927	23 км
4.	с. Вознесенка Друга	Вознесенська Друга сільська рада	у складі Громади – центр Вознесенського Другого старостинського округу	332	16 км
	с. Благодатне	Вознесенська Друга сільська рада	у складі Громади – Вознесенського Другого старостинського округу	52	
	с. Кролівка	Вознесенська Друга сільська рада	у складі Громади – Вознесенського Другого старостинського округу	42	
	с. Скриванівка	Вознесенська Друга сільська рада	у складі Громади – Вознесенського Другого старостинського округу	8	
	с. Червоне	Вознесенська Друга сільська рада	у складі Громади – Вознесенського Другого старостинського округу	344	

5.	с. Ганнівка	Ганнівська сільська рада	у складі Громади – Ганнівського старостинського округу	829	17 км
	с. Новоселівка	Ганнівська сільська рада	у складі Громади – Ганнівського старостинського округу	137	
6.	с. Євгенівка	Євгенівська сільська рада	у складі Громади – Євгенівського старостинського округу	571	12 км
	с. Володимирівка	Євгенівська сільська рада	у складі Громади - Євгенівського старостинського округу	303	
	с. Рівне	Євгенівська сільська рада	у складі Громади – Євгенівського старостинського округу	346	
7.	с. Ламбрівка	Ламбрівська сільська рада	у складі Громади – Ламбрівського старостинського округу	612	11 км
8.	с. Лісне	Ліснененська сільська рада	у складі Громади – Лісненського старостинського округу	1220	29 км
9.	с. Миколаївка	Миколаївська сільська рада	у складі Громади – Миколаївського старостинського округу	1651	26 км
10.	с. Надрічне	Надріченська сільська рада	у складі Громади – Надріченського старостинського округу	1457	15 км
	с. Іванчанка	Надріченська сільська рада	у складі Громади – Надріченського старостинського округу	586	
11.	с. Нове Тарутине	Новотарутинськ а сільська рада	у складі Громади – Новотарутинського старостинського округу	590	23 км
	с. Булатівка	Новотарутинськ а сільська рада	у складі Громади – Новотарутинського старостинського округу	14	
	с. Новоукраїнка	Новотарутинськ а сільська рада	у складі Громади – Новотарутинського старостинського округу	173	
	с. Олексіївка	Новотарутинськ а сільська рада	у складі Громади – Новотарутинського старостинського округу	30	
	с. Плачинда	Новотарутинськ а сільська рада	у складі Громади – Новотарутинського старостинського округу	28	
.	с. Підгірне	Новотарутинськ а сільська рада	у складі Громади – Новотарутинського старостинського округу	132	
12.	с. Перемога	Перемогівська сільська рада	у складі Громади – Перемогівського старостинського округу	543	27 км
	с. Єлизаветівка	Перемогівська сільська рада	у складі Громади – Перемогівського старостинського округу	253	

	с. Роза	Перемогівська сільська рада	У складі громади – Перемогівського старостинського округу	18	
13.	с. Петрівка	Петрівська Друга сільська рада	У складі Громади – Петрівського Другого старостинського округу	904	27 км
	с. Матильдівка	Петрівська Друга сільська рада	У складі Громади – Петрівського Другого старостинського округу	286	
	с. Новосілка	Петрівська Друга сільська рада	У складі Громади – Петрівського Другого старостинського округу	200	
14.	с. Богданівка	Юріївська сільська рада	У складі Громади – Богданівського старостинського округу	422	10 км
	с. Юр'ївка	Юріївська сільська рада	У складі Громади – Богданівського старостинського округу	403	
	с. Єлизаветівка	Юріївська сільська рада	у складі Громади – Богданівського старостинського округу	299	

Всього у складі Громади, станом на дату затвердження Стратегії, сформовано та затверджено 13 старостинських округів. Бородінська селищна територіальна громада входить до Болградського району Одеської області. Головною особливістю географічного положення громади є прикордонне положення та наявність пункту-пропуску (Лісне) та пішохідного пункту-пропуску (с. Височанське) на кордоні з Республікою Молдова. Безпосередньо громада межує з Тарутинською, Павлівською, Теплицькою ТГ Болградського району та Петропавлівською, Саратською ТГ Білгород-Дністровського району. На території громади протікають річки: Арса, Кантемір, Сака, Чага. Селище розташоване і віддалене від обласного центру – м. Одеса на 200 км та 12 км – від найближчої залізничної станції – смт Березине.

Бородіно вперше згадується в історичних джерелах 1814 року.

2.1. Земельні, природні ресурси, клімат.

Основу природно-ресурсного потенціалу (ПРП) громади складають земельні та біосферні ресурси. В ґрунтовому покриві переважають чорноземи звичайні, а в місцях найбільш інтенсивного антропогенного навантаження (насамперед, в долинах малих річок, в місцях безконтрольного випасання тварин, а самі річки пересихають) ліси та солонці і солончаки. Ґрунтово-кліматичні умови територіальної громади сприяють вирощуванню зернових та технічних культур, овочівництву, садівництву.

По Бородінській селищній раді нараховується 21 господарсько-питних водогонів, а це: в смт Бородіно, в селах Петрівка Друга, Матильдівка, Нове Тарутине, Підгірне, Вознесенка Друга, Червоне, Євгенівка, Рівне, Ламбрівка, Богданівка, Юр'ївка, Єлизаветівка, Лісне, Ганнівка, Миколаївка, Весела Долина, Перемога, Надрічне, Височанське, які забезпечуються з підземних джерел, де експлуатуються 32

артезіанських свердловин. Якість води у підземних водних об'єктах є вирішальним чинником санітарного та епідеміологічного благополуччя населення громади.

У багатьох населених пунктах селищної ради якість питної води є незадовільною та є такою, що не відповідає вимогам чинних нормативів та стандартів. За останні роки відмічалась динаміка та тенденція до погіршення показників якості води комунального водогону переважно через зношеність водопровідної мережі, корозію труб, невчасну заміну мережі. Також погіршилась якість води криниць громадського користування по санітарно-хімічним показникам переважно за рахунок збільшення вмісту нітратів та покращились показники якості води криниць по бактеріологічним показникам.

Випадків аварійного забруднення джерел питного водопостачання протягом останніх років не реєструвалось.

Сучасний незадовільний стан водних об'єктів показує, що проблеми у сфері охорони вод від забруднення та виснаження не тільки не знайшли вирішення, а й значно загострились, особливо в останні роки. Проблеми водопостачання населення та якості питної води мають загальнодержавне стратегічне значення і потребують комплексного вирішення.

Найбільшими орендарями земельних часток, паїв Громади є сільськогосподарські формування, зокрема: ПрАТ «Дружба», СФГ «Світлана», ТОВ «Прогрес», ППСП «Дойжа», ПрАТ «Перемога», ТОВ «Люза ВА», ТОВ «Тарутинська Зернова Компанія, ВАТ «Ім. Калініна», ФГ «Діамант», ТОВ «Сонячне-Агро», ДП ДГ «Комунар», ПП «Роман», ТОВ «Зоря», ТОВ «Іскра ТМ», Білгород-Дністровський КЕЧ.

Найбільш унікальні біоценози приурочені до другої в Європі цілинної ділянки степового ландшафту – регіонального заказнику «Тарутинський степ» та ботанічного заказнику державного значення «Староманзирського» (площа збільшиться за рахунок Дібров поблизу селища Бородіно).

Клімат Громади помірно-континентальний, з м'якою зимою та теплим літом. Середня температура січня - 4° С – - 6° С; липня + 18,6° С – + 20,5° С. Період температури понад + 10 °С становить 155–180 днів, вегетаційний період – близько 200 днів. Річна кількість опадів 440–590 мм. Максимум опадів припадає на травень-липень (130-170 мм). Найменш вологими є зимові місяці. В грудні-лютому випадає від 65 до 80 мм опадів. Із кожним роком кількість опадів значно скорочується, температура повітря підвищується, як наслідок це може призвести до певних проблем у сільському, житлово-комунальному господарстві, побуті. В межах громади протікають малі річки Арса, Кантемір, Чілігідер, Когильник, Серата, Формошика, Сака та Чага. Клімат регіону посушливий, має високу ймовірність настання тривалих бездощових періодів (протягом 10 днів і більше опади не випадають взагалі чи їх кількість в окремі дні не досягає 1мм): понад 40 днів - 60-80 % і більше: понад 50 днів - 30-40 % і більше. Серед несприятливих кліматичних явищ характерні суховії (гарячі вітри) та пилові бурі (повторюваність - 3-8 днів на рік), град (в середньому 2 дні на рік), посухи та тумани (20-30 днів на рік і більше).

Роль природних ресурсів, як чиннику розвитку, значно зменшується недотриманням діючого природоохоронного законодавства, яке визначає особливості користування земельними, водними та лісовими ресурсами.

Головний фактор розвитку території – це людський потенціал – наявність кваліфікованих спеціалістів, професійна компетентність та досвід працівників. Не менш важливими факторами є: земельний, екологічний та розмір території громади, її прикордонне географічне положення. Усі фактори розглядаються комплексно та інтегровано.

Землі водного фонду громади складають 271,05 га. Важливими критеріями Стратегічного розвитку – створення комфортних умов, безпеку, ринок праці, культурне середовище, умови ведення бізнесу.

№	Старостинський округ	Всього земель, га	приватна власність		державна та комунальна власність								
			земельні частки паї, га	осг, га	землі запасу		землі Консервації, га	Невитребувані паї, га	під дорогами та лісосмуг., га	постійне Користування, га	під забудовами за межами, га	під забудовами в межах, га	інше, га
					рілля, га	Пасовище, га							
	2	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	Бородіно	4802,50	2124,5273	449,5357	31,9008			11,8500		142,3000	7,9573		2034,4289
2	Богданівський	4967,20	2386,5631	687,2900	14,1529		68,9000	44,3900		105,0000	6,4283	0,9828	1653,4929
3	Веселодолінський	31008,20		1735,9775						27848,4426		0,2640	1423,5159
4	Височанський	3594,60	1791,0000	332,3000	183,6795		157,4015						1130,2190
5	Вознесенський	6131,00	2516,6115	621,1100	358,1723		667,5000	91,3500		197,2111	1,6000	0,1009	1677,3442
6	Ганнівський	3615,50	2015,6391	121,0222	128,8878		37,4743	76,0003	50,02			0,0070	1186,4493
7	Євгенівський	5726,90	2959,4000	221,9000	164,5100		113,2000	34,7000	17,80	309,7300	6,3200	4,8400	1894,5000
8	Ламбрівський	2370,80	1272,1139	152,9980	227,2030		43,7200	76,9833				1,0528	596,7290
9	Лісненський	2690,60	1129,6100	96,6200	267,5251		3,5000	91,1500		81,8700			1020,3249
10	Миколайівський	5860,00	3424,1247	254,7511	319,35		15,4949	31,199		89,84	5,6436	1,4749	1718,1218
11	Надріченський	5282,10	2710,9420	186,4000	133,4973	5,1376	101,1269	79,6600		123,2700	10,6225	2,4265	1929,0172
12	Новотарутинський	6638,00	2327,8756	660,0422	582,3380		459,2830	75,7563	16,30	93,4584	0,7806	1,6945	2420,4714
13	Перемогівський	5121,50	2742,6950	145,6700	19,2389		195,0692	0,0000	19,25	124,4600	6,1644	0,5335	1868,4190
14	Петрівський	5732,00	2992,7889	638,1492	165,2033		0,0000	55,8700	0,00	63,0700	2,5476	0,1566	1814,2144
	Всього	93540,90	30393,8911	6303,7659	2595,6589	5,1376	1862,6698	668,9089	103,37	29178,6521	48,0643	13,5335	22367,2479

Табл. 2. Інформація про використання земель на території Бородінської селищної ради станом на 01.01.2023 року.

2.2. Населення та зайнятість населення

Демографічні процеси за останні 80 років можемо розділити на 2 етапи. На першому етапі, який завершився в 1994 році, спостерігалось збільшення чисельності населення, а на другому – постійне зменшення людності. Слід визначити, що депопуляція населення в Дунай-Дністровському межиріччі почалося на 3 роки пізніше, ніж в середньому по області. Громаді, так, як і в області та Україні в цілому встановилась і продовжується тенденція спрямована на скорочення загальної кількості населення. Трудові ресурси Громади формують особи у віці 15-64 роки, таких нараховується, станом на 01.01.2023 року, 10701 особа. Враховуючи тенденції щодо скорочення населення Громади, відповідно, і зменшується кількість осіб працездатного віку та кількості штатних працівників.

Упродовж останніх 3-5 років ситуація на ринку праці є стабільною. Суб'єктами підприємницької діяльності створювались нові робочі місця, жителі Громади займались підприємницькою діяльністю, в тому числі особистими підсобними господарствами. Разом із тим шукачів роботи не завжди задовольняють вільні вакансії, як правило робітничих спеціальностей, тому відбувається певна міграція населення.

Основні демографічні показники

	Січень–травень 2021	Довідково: січень–травень 2020
Чисельність наявного населення (за оцінкою) на 1 червня	41408239	41785758
Середня чисельність наявного населення у січні–травні	41498297	41844087
Чисельність постійного населення (за оцінкою) на 1 червня	41238602	41616121
Середня чисельність постійного населення у січні–травні	41328660	41674450
Загальний приріст, скорочення (–) населення	–180115	–116658
Природний приріст, скорочення (–) населення	–190338	–123999
Кількість живонароджених	109626	115968
Кількість померлих	299964	239967
з них дітей у віці до 1 року	791	815
Міграційний приріст, скорочення (–) населення	10223	7341
Кількість прибулих	158414	131668
Кількість вибулих	148191	124327

Рис. 2. Основні демографічні показники в Україні.

Бородінська громада поліетнічна за етнічним складом населення. Тут є населенні пункти, де компактно розселенні українці, болгари, гагаузи, росіяни й молдовани. Кожному етносу властиві специфічні способи освоєння умов свого існування, направлені на збереження та відтворення умов його життєдіяльності, які складають етнічну культуру. Вона, на відміну від національної культури, творцем якої є інтелігенція, створюється стихійно за участю всієї спільноти. Культура багато в чому визначає особливості життєдіяльності представників спільноти. Цю особливість необхідно враховувати при розробці програм соціально-економічного розвитку громади. У загальній чисельності населення Громади, частка чоловіків становить 45 %, жінок – 55 %. У віковому зрізі розподіл постійного населення громади має наступний вигляд:

- населення від 0 до 14 років – 12,3 %;
- населення від 15 до 64 років (особи працездатного віку) – 65 %;
- населення від 65 років і старше – 22,7 %.

Зміна динаміки кількості осіб Громади обумовлене рядом об'єктивних причин, таких як:

- природне скорочення населення, яке становить в середньому – від 231 до 309 чол. на рік;
- міграційний рух населення який становить в середньому – від 210 до 250 чол. на рік.

Враховуючи аналіз демографічної ситуації, яка склалась у Громаді, беручи до уваги опитування громадян, що проводилось при підготовці цієї Стратегії можна зробити такі висновки, що скорочення кількості населення громади обумовлене рядом чинників:

- механічним відтоком. Відсутність робочих місць, достойної оплати праці, закладів дошкільної освіти, шкіл, спортивної інфраструктури, доріг, тощо змушує людей, особливо молодь, виїздити до великих міст, за кордон.

Упродовж останніх 3-5 років ситуація на ринку праці є стабільною. Суб'єктами підприємницької діяльності створювались нові робочі місця, відкривались нові виробництва, жителі громади займались підприємницькою діяльністю, в тому числі особистими підсобними господарствами. Разом із тим шукачів роботи не завжди задовольняють вільні вакансії, як правило робітничих спеціальностей, тому відбувається певна міграція населення.

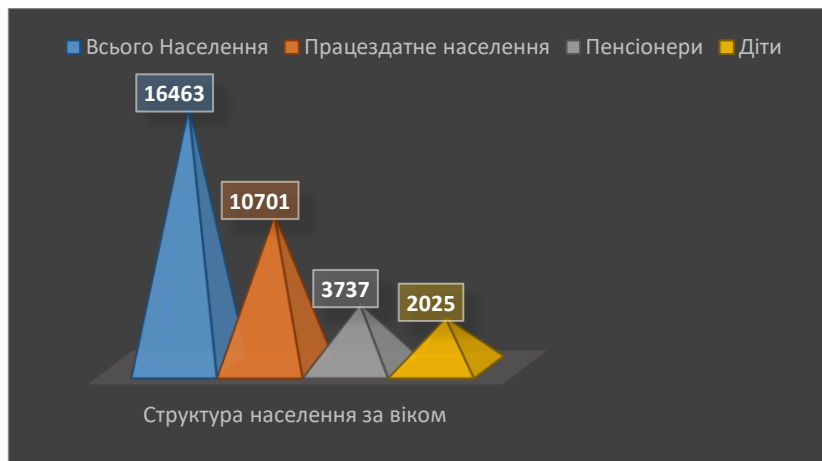
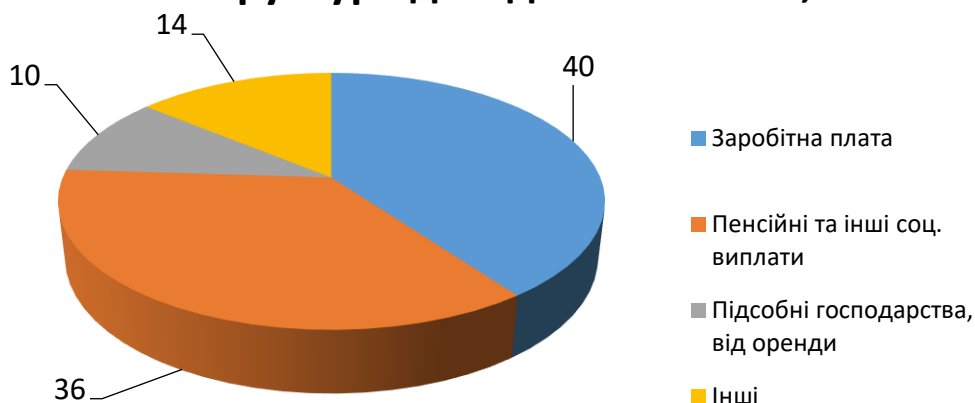

Рис. 3. Структура населення за віком на 01.01.2023 рік.

2.3. Доходи населення і заробітна плата

Доходи населення це сукупність грошових коштів та натуральних надходжень спрямованих на підтримку фізичного, морального, економічного, психологічного та інтелектуального стану людини і на задоволення їх потреб. Основним джерелом формування доходів населення є оплати праці, виплати соціальних фондів, підприємницькі доходи, доходи від особистих підсобних господарств, та інші джерела. Розрахунково структура доходів населення ОТГ має наступний вигляд:

Структура доходів населення, %

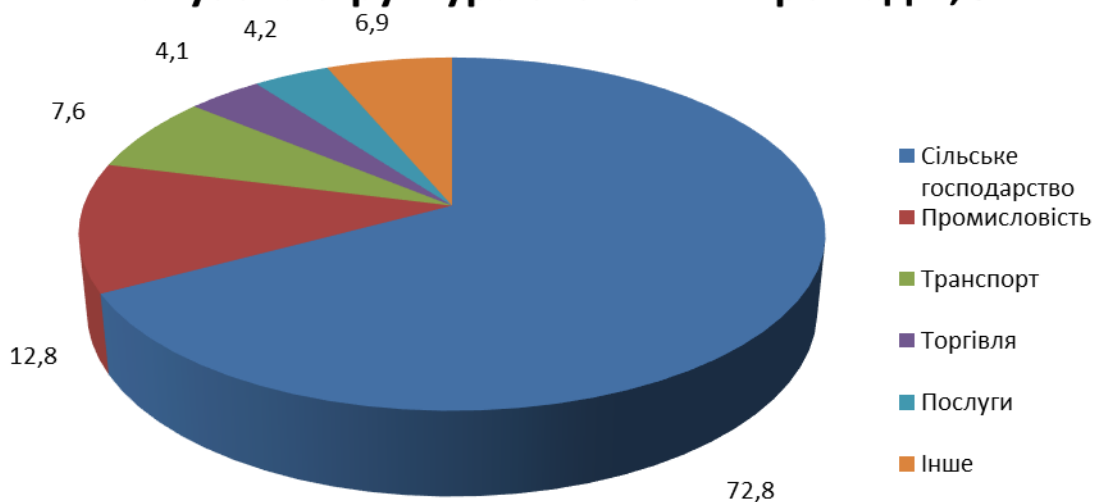
Як видно із діаграми основним джерелом доходів громадян є заробітна плата. Упродовж 2015-2020 років вона мала тенденції зростання, але поряд із цим не виходила на середньо обласний рівень.

2.4. Розвиток малого та середнього бізнесу

У Громаді склалась стабільна ситуація щодо підприємницького середовища. Якщо відбуваються коливання в ту чи іншу сторону, то вони є незначними і здебільшого спричинені об'єктивними факторами, які є характерними для держави, регіону, району.

Економіка Громади представлена різними галузями, в цілому її структура має такий вигляд:

Галузева структура економіки Громади, %

2.5. Екологія, навколишнє природне середовище

Сучасний стан навколишнього природного середовища Бородінської селищної територіальної Громади характеризується як відносно стабільний. На її території відсутні великі промислові підприємства – основні забруднювачі навколишнього природного середовища.

Найбільшими забруднювачами природного середовища є сільськогосподарські підприємства. Впровадження нових технологій обробітку землі, захисту сільськогосподарських рослин, поява нових технологій зберігання та переробки сільськогосподарської продукції створює передумови значного збільшення кількості джерел забруднення атмосферного повітря, ґрунтового покриву, рослинності, водоймищ, погіршення санітарно-гігієнічних умов навколишнього середовища.

Велике забруднення атмосфери відбувається через викиди шкідливих речовин від стаціонарних та пересувних джерел забруднення, через спалювання різного виду палива, рослинності. Великої шкоди довкіллю завдають відходи – речовини, матеріали, предмети, що утворилися в процесі виробництва чи споживання, а також товари, що втратили свої споживчі властивості та не мають подальшого використання і від яких власник повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення. У сучасних умовах, у громаді є тенденція щодо скорочення таких відходів.

На території громади ведуть свою діяльність п'ять комунальних підприємств «Центри безпеки громадян та комунальних послуг», діяльність яких спрямована на організацію та проведення безпеки мешканців громади та охорону навколишнього природного середовища, а саме: забезпечити пожежну охорону жителів громади, надання питної води належної якості, розчистка природних джерел, озер, облаштування місць відпочинку в лісах та біля водоймищ, відновлення лісозахисних смуг.

Так як в усіх селах громади якість системи водопостачання потребує заміни або реконструкції, розроблена Програма «Питна вода» на 2023-2026 роки. Основні завдання Програми :

- покращення забезпечення населення громади питною водою нормативної якості в межах науково-обґрунтованих нормативів питного водопостачання;
- реформування та розвиток систем водопровідного господарства, підвищення ефективності та надійності його функціонування;
- поліпшення на цій основі стану здоров'я населення та оздоровлення соціально-екологічної ситуації;
- відновлення, охорона та раціональне використання джерел питного водопостачання;
- доведення якості питної води до необхідних вимог;
- зменшення нераціонального використання води;
- збільшення обсягу надання послуг;
- підвищення надійності та ефективної роботи систем;
- впровадження енергозберігаючих технологій.

Фінансування Програми планується здійснити за рахунок :

- коштів Державного бюджету України, коштів місцевого бюджету;
- коштів підприємств питного водопостачання відповідно до програм їх розвитку, затверджених селищною радою у порядку, встановленому законодавством;

- інших джерел надходження, у тому числі коштів міжнародних програм, благодійних внесків, грантів, тощо;
- удосконалення механізму розподілу платежів за спеціальне водокористування.

В усіх селах громади планується встановлення урн та контейнерів для централізованого збору відходів та вивіз їх на сміттєзвалища. Для даних цілей планується придбання машин для вивозу мусора.

У першому кварталі 2023 року планується надходження з Державної служби України з надзвичайних ситуацій в Одеській області до Бородінської громади дві пожежні машини. Одна машина буде в селищі Бородіне, а друга буде направлена до села Лісне. Також для поліпшення екологічних умов громади заплановано провести озеленення сіл громади шляхом закладки п'яти розплідників, у кожному комунальному підприємстві. Де будуть вирощуватися кущі, дерева та декоративні культури для озеленення сіл громади та з метою реалізації програми Президента України «Зелена країна», щодо збільшення площі лісів в Україні.

Акція «Дорога до дому» навесні 2023 року почне свою роботу по відновленню лісосмуг вздовж доріг до кожного села громади.

Активні парки будуть створені у вісьмох населених пунктах громади, на створення яких закладаються кошти у місцевий бюджет на початковому етапі по 1,5 млн.грн.

Планується до кінця 2027 року створення у громаді національного природного парку.

Гарна ідея використання джерел енергії, це встановлення на території громади установок «Сонячне дерево». Плюси: креативність; сучасність; доступність; доступ до wi-fi; свіже повітря довкола, безкоштовна підзарядка гаджетів (на дереві гнізда usb 5v). Чудова річ, особливо для мандрівників. Можна відпочити годину, і за цей час частково повернути втрачену енергію у свої гаджети. В темний час доби "Сонячне Дерево" може перетворитися на популярне місце зустрічі та відпочинку молоді.

Таблиця 3. Узагальнена інформація про стан оснащення вузлами комерційного обліку питної води по Бородінській ОТГ

№ з/п	Найменування оператора зовнішніх інженерних мереж та його місцезнаходження (вказувати повну юридичну адресу)	Найменування населеного пункту	Код ЄДРПОУ (комунальної установи яка обслуговує населений пункт)	Кількість будівель приєднаних до зовнішніх інженерних мереж				Кількість вводів зовнішніх інженерних мереж				Кількість вузлів комерційного обліку за якими ведуться розрахунки***		Кількість вузлів обліку, які відповідають технічним регламентам		Кількість вузлів комерційного обліку, які підлягають заміні	Кількість вузлів комерційного обліку, які замінено	
				Житлові		Нежитлові		у житлових будинках		у нежитлових будівлях		у житлових будинках	у нежитлових будівлях	у житлових будинках	у нежитлових будівлях			
				всього	оснащено вузлами комерційного обліку*	всього	оснащено вузлами комерційного обліку**	всього	оснащено вузлами комерційного обліку	всього	оснащено вузлами комерційного обліку							
А	Б	В	Г	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
ВСЬОГО по Болградському району:																		
<i>у тому числі за операторами зовнішніх інженерних мереж:</i>																		
Бородінська селищна рада																		
	КП "Весела Долина", 65544, Одеська обл, Болградський район, с. Весела Долина, вул. Світла, 47	с. Весела Долина	33578990	184	156		28					156		156		1		
		с. Перемога		149	34		115						34		34		2	
Всього по підприємству:				333	190	0	143	0	0	0	0	190	0	190	0	3	0	
	КП "Благоустрій Бородінської громади", 68540, Одеська обл, Болградський район, смт. Бородіно, вул. Миру, 140	смт. Бородіно	21039453	339	132		207					132		132		1	0	
		с. Євгенівка		293	222		71						222		222		5	1
Всього по підприємству:				632	354	0	278	0	0	0	0	354	0	354	0	6	1	
	КП "Господар" (з 07.06.2021 у стані припинення в результаті реорганізації)	с. Вознесенівка	41857519	100	96		4					96		96		1	0	
		с. Червоное		95	92		3						92		92		1	0
Всього по підприємству:				188	188	0	7	0	0	0	0	188	0	188	0	2	0	
	КП "Височанське-2", 65511, Одеська обл, Болградський район, с. Височанське, вул. Молодіжна, 32	с. Височанське	40993228	225	212		13					212		212		2	0	
		с. Ганнівка		48	45		3						45		45		1	0
Всього по підприємству:				273	258	0	16	0	0	0	0	258	0	258	0	3	0	
	КП "Лісне", 68530, Одеська обл, Болградський район, с. Лісне, вул. Зубко П.Н.,59	с. Лісне	43222115	250	188		62					188		188		1	0	

2.6. Транспорт та дорожнє господарство

На автомобільному транспорті в Бородіно з Одеси можна доїхати двома автомобільними трасами: через Маяки - Сарата — Арциз — Тарутине - Бородіно (відстань становить приблизно 203 км) або через Кароліно-Бугаз, Затоку, Шабо, Білгород-Дністровський, а потім на Сарату — Арциз — Тарутине - Бородіно (відстань становить приблизно 213 км).

Адміністративний центр знаходиться в смт Бородіно, який віддалений від районного центру м. Болград на 158 км; обласного центру м. Одеса на 203 км; відстань до столиці України м. Київ – 675, 9 км; до столиці Молдови м. Кишинев – 120,3 км, до столиці Румунія – м. Бухарест– 427,1 км. до столиці Турції – м.Стамбул– 1000,1 км.

Таблиця 3. Відстань до адміністративного центру територіальної громади, кілометрів:

Назва населеного пункту	Бородіно, км
с. Височанське	1 ч. 12 хв; (30 км) Маршрут: С162306
С. Весела Долина	32 хв (23 км) Маршрут: С162302
С. Вознесенка Друга	27 хв (16 км) Маршрут: С162307
С. Ганнівка	29 хв (17 км) Маршрут: С162306
С. Євгенівка	19 хв (12 км) Маршрут:Т-16-44
С. Ламбрівка	21 хв (11 км) Маршрут: С162310
С. Лісне	45 хв (29 км) Маршрут: Т-16-44
с. Миколаївка	42 хв (26 км) Маршрут: Т-16-44
С. Надрічне	35 хв (15 км) Маршрут: С162305
С. Нове Тарутино	39 хв (23 км) Маршрут: С162308
С. Перемога	39 хв (27 км) Маршрут: С162302
С. Петрівка	43 хв (27 хв) Маршрут: С162308
С. Богданівка	18 хв (10 км) Маршрут: Т-16-44

Громада має регулярне автобусне сполучення із м. Одеса ,відстань до яких становить відповідно 200 км. Щоденно здійснюється 3 рейси, які проходять біля смт. Бородіно-Одесу і в зворотному напрямку.

Автобусним сполучення із адміністративним центром охоплено 38% населених пунктів Громади.

Територію громади покриває лінійний та мобільний телефонний зв'язок.

Також на початку 2021 року проводився ремонт дороги державного значення Т-16-44, який проходить біля селища Бородіно.

3. Соціальна інфраструктура.

3.1. Освіта

Державну політику в галузі освіти громади забезпечують 17 загальноосвітніх шкіл, в яких навчається загалом 1749 учнів і працює 266 учителів, та 18 дошкільних закладів. У пріоритетних завданнях стоїть зміцнення матеріально-технічної бази закладів освіти.

Громада бере участь у державному проекті «Велике будівництво». На базі цього проекту почали будівництво Бородинського навчального виховного комплексу «Загальноосвітня школа I-III ст – дошкільний навчальний заклад» в селищі Бородіно – 21 млн.грн, в с. Петрівка Друга – школу – капітальний ремонт, та в с. Надрічне школу за рахунок 90% державний бюджет, а 10 % місцевий бюджет. У сільських загальноосвітніх школах Громади щороку здійснюється поточний зовнішній та внутрішній ремонт.

З першого вересня 2023 року почне свою діяльність Комунальний заклад «Бородинський міжшкільний ресурсний центр» Бородинської селищної ради».

Місцезнаходження МРЦ: 68515, Україна, Одеська область, Болградський район, с. Євгенівка, вул. Т.Г.Шевченка, 24-Д.

Головною метою МРЦ є: здійснення ресурсного забезпечення освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти; забезпечення вивчення окремих предметів інваріантної складової освітньої програми; забезпечення реалізацій права на здобуття допрофесійної освіти; формування соціальної, комунікативної, інформаційної, технічної компетенції учнів та вихованців на допрофесійному рівні, спрямування їх щодо майбутньої професійної діяльності.

Основними завданнями діяльності МРЦ: покращена якість знань в школах технологічної освіти, з акцентом на розвиток бізнес-компетенцій; сприяння розкриттю підприємницького потенціалу шкільної молоді, підвищення активності в бізнес сегменті територіальної громади; залучення молоді до змін в ТГ; створення нових робочих місць для молодих людей з органічного виробництва та інших секторів; виявлення нових лідерів; розвиток активної громадської позиції.

МРЦ передбачає розвиток загальних (інтелектуальних, психофізіологічних та інших) і спеціальних (художніх, технічних, математичних тощо) здібностей, відродження народних промислів та ремесел, виховання культури праці, естетичної екологічної культури, дає професійне самовираження.

За видами діяльності МРЦ здійснює:

викладання окремих навчальних предметів загальної середньої освіти; трудове навчання; кулінарію; автосправу та інші.

Відкритий для усіх бажаючих.

До складу Бородінської громади входить заклад позашкільної освіти ДОЗ «Буревістник», який розташований на березі чорного моря в с. Приморське Білгород - Дністровського району Одеської області. Площа його складає 2 гектари. Цей оздоровчий заклад містить в собі п'ять одноповерхових приміщень, з яких чотири – діючі, а одна будівля потребує капітального ремонту (корпус №2) – необхідно міняти підлогу, дах. Одна будівля

двоповерхова, яку планується перетворити на сучасний пансіонат для відпочинку мешканців громади. Цей оздоровчий заклад був відстроєний ще у 1962 році. Тому багато будівель і систем забезпечення потребують сучасного ремонту. Необхідна реконструкція каналізаційної системи. Будівля столової потребує ремонту та сучасного обладнання: зали столової

необхідно оснастити двома потужними кондиціонерами, на кухню вкрай необхідний котел паровий для приготування парових блюд, щоб кормити дітей здоровою їжею, а також марміт для підігріву готових блюд. Харчоблок потрібно викласти плиткою й підлогу, й стіни.

Усі корпуси потребують перекриття дахів (планується зробити їх різнокольоровими під цвіт корпусів). Ще одна будівля, де проживають повара, потребує ремонту. Вкрай потрібні нові меблі (шафи, тумбочки, столи та стільці), м'які сучасні одіяла, подушки та покривала. В усіх жилих, нині діючих корпусах, потрібно міняти гіпсокартонові перегородки між кімнатами та відремонтувати пороги. На території оздоровчого закладу теж планується багато змін: реконструкція стадіону, будівництво двох басейнів: один – для малих діточок, а другий – для дорослих дітей. Басейн в теперішніх умовах – це вкрай необхідна річ, щоб заклад міг функціонувати та проводити оздоровлення дітей та жителів громади в різних умовах, навіть коли не має доступу до моря. Також планується встановити на території ДОЗ «Буревістник» фонтан, провести озеленення, розставити статуї для комфортного відпочинку дітей та дорослих.

Прибережна зона також потребує уваги. На ній необхідно встановити навіси – захисти від сонця. Або необхідно придбати протисонячні зонти, які відпочиваючі діти будуть брати з собою на пляж.

Багато, що зроблено за 2021-2022 роки, а саме: відремонтована літня естрада, в стадії виготовлення знаходяться літні бесідки, придбані ліжка та матраци.

В ДОЗ «Буревістник» кожен рік оздоровлюються по 660 дітей. Є зміни оздоровчі по 21 добі, а є зміни тривалістю 14 діб для відпочинку дітей.

Але найголовніше у роботі ДОЗ «Буревістник», що кожна дитина, яка б хоч раз побувала там, хоче повернутися на другий рік знову. Діти можуть спробувати себе у

вокалі, хореографії, акторській майстерності та малюванні. Зануриться у творчу атмосферу, де діти не бояться виступати та самовиражатися, а вожаті допомагають розкривати таланти та можливості. Кожна дитина в таборі отримує море позитиву, робить неймовірні відкриття та знаходить нових друзів. У ДОЗ «Буревестник» дітей чекає різні майстер-класи, спортивні змагання, активні ігри, екскурсії, спілкування з однолітками, природа, чисте повітря, запальні дискотеки і звичайно море позитиву, радості і веселощів, які створюють прекрасну атмосферу для незабутнього відпочинку! «Буревестник» - це простір, де кожен учасник відчуває себе потрібним і важливим, розвиває свої лідерські якості і формує сильний характер, з повагою і турботою ставиться до інших, пізнає, досліджує, вчиться чомусь новому в грі.

3.2. Фізична культура та спорт

Упродовж 2020-2022 років в Громаді здійснювалися заходи спрямовані на розбудову та зміцнення наявної комунальної інфраструктури фізичної культури та спорту у селищі Бородіно та сільських населених пунктах. У 2020 році в парках населених пунктів встановлені спортивні майданчик та тренажери для заняття силовими видами

спорту, що дає можливість одночасно займатись 7 учасникам тренувань. Навчально-тренувальні заняття проходять на базі семи закладів загальної середньої освіти: селище Бородіно, с. Миколаївка, с. Лісне, с. Весела Долина, с. Височанка, с. Петрівка Друга, с. Перемога. Також відкриття у 2021 року на базі Миколаївської НВК «юнацької спортивної школи», в якій проводяться заняття по футболу, боротьбі, тенісу.

Заплановано нове будівництво стадіону за адресою: вул. Миру, 12а, селища Бородіно Болградського району Одеської області. Яке включає в себе будівництво тренувального футбольного поля, площею 4536 кв.м, бігової доріжки, площею 575 кв.м, трибуни.

Розроблена проектно-кошторисна документація по об'єкту: «Реконструкція стадіону за адресою: вул. Шкільна, 1а, с. Миколаївка, Болградського району», який включає в себе: тренувальне футбольне поле, площею 4536 кв.м, бігову доріжку, площею 575 кв.м, трибуни.

3.3. Мережа закладів охорони здоров'я

Мережа лікувально-профілактичних закладів у Громаді складається з комунального підприємства «Бородінській Центр первинної медико-санітарної допомоги», який знаходиться за адресою: селище Бородіно, вул. Будишевська, буд.51 . Це підприємство обслуговує 4500 жителів територіальної громади.

Комунальне підприємство «Бородінський Центр первинної медико-санітарної допомоги» (далі – Підприємство) утворене рішенням № 32 –VIII від 15 грудня 2020 року і воно є правонаступником ліквідованого комунального некомерційного підприємства «Бородінський центр первинної-медико санітарної допомоги» селищної ради. За статутом – Підприємство надає первинну медичну допомогу та

здійснює управління медичним обслуговуванням населення, вживає заходи з профілактики захворювань населення та підтримання громадського здоров'я.

У складі підприємства функціонують 1 амбулаторія та 21 фельдшерсько-акушерські пункти:

Таблиця 4. Структурні підрозділи ЦПМСД, ФАП

Назва структурного підрозділу ЦПМСД	Фельдшерсько-акушерські пункти сільських населених пунктів
1. Амбулаторія загальної практики - сімейної медицини смт Бородіно	с.Петрівка, с.Надрічне, с.Слизаветівка, с.Лісне, с.Євгенівка, с.Рівне, с.Височанка, с.Весела Долина, с.Ганнівка, с.Миколаївка, с.Вознесенка Друга, с.Червоне, с.Ганнівка, с.Перемога, с.Нове Тарутино, с.Новоукраїнка, с.Юрївка, с.Богданівка, с.Слизаветівка, с.Ламбрівка, с.Іванчанка.

Підприємство належним чином укомплектовано кадрами. Всього у ЦПМСД (включаючи ФАП) працює 55 осіб, в тому числі 3 лікаря, 23 особи середнього медичного персоналу та 29 чоловік обслуговуючого персоналу.

У 2021 році Асоціація українців Верони (Італія) передала до Бородінської громади машину швидкої допомоги через громадську організацію «Національна рада охорони здоров'я та безпеки» при участі Центру регіональних досліджень та організації «Ревалдінг Україна». А у грудні 2022 року передали комунальному підприємству «Бородінській Центр первинної медико-санітарної допомоги»: дефібрилятор, кардіограф та прибор для лікування розладів систем дихання.

У 2023 році планується відкриття Бородінської селищної лікарні на 50 ліжко-місць з двома відділеннями: терапевтичного та дитячого.

Приміщення для лікарні вже готово. Проводиться робота в громаді по придбанню апарату для рентгенкабінету та апарату ультразвукової діагностики.

Почнуть свою роботу кабінет ультрозвукової діагностики та рентгенкабінет, лабораторія. Також на 2023 рік заплановано відкриття поліклініки та стоматологічного кабінету. Плануються зустрічі з випускниками медичних закладів для залучення до громади молодих спеціалістів.

3.4. Соціальний захист населення

Комунальна установа «Територіальний центр соціального обслуговування» Бородінської селищної ради, юридична адреса: смт. Бородіно вул. Андріянова, 11, Болградського району Одеської області, 68540. До цієї комунальної установи входять:

- денний Центр постраждалих від насильства в сім'ї в селищі Бородіно, який був створений за рахунок державної субвенції;
- «Дім милосердя» для одиноких громадян похилого віку на 27 ліжко-місць у селі Червоне, проект на реконструкцію будівлі під нього знаходиться у стадії розробки. Планується умови проживання у ньому вивести на сучасний європейський рівень, коли у кімнаті проживають по 2 особи, а простір обладнаний сучасними пристосуваннями, яких потребують представники старшого покоління. Створення сприятливих умов для лежачих хворих і людей, чиє самостійне пересування утруднене. Дуже грамотно спланований простір кімнат, зі спеціальними ліжками й матрацами, з поручнями в санвузлах, душі і коридорах, пандусами. Окремо варто сказати про те, що планується влаштувати дозвілля постояльців. В рамках життя в пансіонаті будуть запропоновані різноманітні розважальні заходи, такі як організація концертів і свят, спільні настільні ігри, кіноперегляди, прогулянки на свіжому повітрі;
- Соціальні робітники, які надають допомогу одиноким пристарілим громадянам та одиноким інвалідам на дому.

У громаді планується відкриття Центру соціальної підтримки дітей та сімей - заклад соціального захисту дітей та сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах. У структурі центру плануються підрозділи:

- відділення термінового влаштування дітей;
- малий груповий будиночок;
- соціальна квартира.

Є в соціальній сфері громади багато проблем. Для їх вирішення розроблена Програма забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа на території Бородінської селищної ради на 2021 - 2025 роки, Мета Програми — збереження житла, яке на праві приватної власності (користування) належить дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, забезпечення дітей зазначеної категорії та осіб з їх числа, впорядкованим житлом у Бородінській селищної ради після завершення терміну перебування в сім'ях опікунів, піклувальників, прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу, дитячих закладах для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також

після закінчення навчальних закладів. Але, на жаль, Програма не працює, тому що фінансового забезпечення на даному етапі не передбачено.

Немає в громаді фахівців соціальної роботи, які б могли надавати психологічну та юридичну допомогу та консультації в складних життєвих обставинах дітям та сім'ям з дітьми.

3.5. Заклади культури

Мережа закладів культури Громади налічує 36 установ. Із них: клубних закладів – 19, бібліотечних закладів - 16, 1 музична школа. 4 колектива зі званням «Народний» та один – «Зразковий». Таку картину маємо у зв'язку із завершенням процесу децентралізації та за наслідками адміністративно-територіальної реформи. Наприкінці 2020 року всі заклади культури, що перебували у комунальній власності сільських територіальних громад, відповідними рішеннями Бородінської селищної ради прийнято до комунальної власності Бородінської селищної територіальної громади. За останні 2 роки спостерігається позитивна тенденція до покращення матеріально-технічного забезпечення клубних та бібліотечних закладів: придбано оргтехніку, звукову апаратуру, в 1 клубному закладі проведено капітальний ремонт. Проте 95% приміщень закладів культури потребують капітального ремонту, в тому числі і системи опалення. Всі вони збудовані у середині минулого століття і всі роботи, які в них проводилися, зводилися до косметичного ремонту. Зараз робітники культури працюють над проектом зі створення центрів національних культур: у селищі Бородіно – центр німецької культури, у селі Євгенівка – болгарської, селі Петрівка – української, с. Надрічне – молдавської, с. Миколаївка – слов'янської.

3.6. Туризм

В Бородінській селищній раді існує багато перспектив розвитку існуючих туристичних об'єктів і пам'яток, а також можливостей для створення і розвитку нових об'єктів на основі культурно-історичних і природних ресурсів регіону. Як відомо, для розвитку туризму важливо не тільки наявність пам'ятників самобутньої культури, місць, пов'язаних з важливими історичними подіями та видатними історичними особистостями. Необхідна підготовка наявних пам'яток до туристично-екскурсійного показу, забезпечення зручної транспортної доступності об'єктів туризму, створення розвиненої туристичної інфраструктури.

З метою забезпечення цих вимог з охорони і відновлення історико-культурних цінностей, створення умов для залучення і обслуговування туристів, в Бородінській селищній раді проводиться робота зі стратегічного планування розвитку туристичної галузі. Важливу роль відіграє визначення напрямків розвитку туризму в регіоні. Основна проблема полягає в тому, як залучити вітчизняних і іноземних туристів в Бородіно і його околиці, стабільно забезпечити приплив фінансових потоків в економіку регіону за рахунок обслуговування туристів. У цих умовах особливо актуальною стає розробка практичних рекомендацій щодо розвитку туризму на основі критичного аналізу ситуації, що склалася, об'єктивної оцінки туристського потенціалу всієї досліджуваної території.

Основна мета даного дослідження - дати об'єктивну оцінку туристичного потенціалу Бородінської громади, сучасного рівня його використання і визначити пріоритетні напрямки розвитку туристичної галузі місцевої економіки. Для досягнення цієї мети і вирішення низки завдань основна увага приділяється проведенню аналізу:

- поточного стану і тенденцій розвитку туризму в Бородінській селищній раді;
- перспективи розвитку існуючих туристичних об'єктів і пам'яток;
- можливості для створення і розвитку нових туристичних зон, локацій, сайтів і пам'ятників;
- можливості для створення нового туристичного продукту;
- можливості розробки тематичних маршрутів за наступними напрямками (пізнавальний (культурно-історичний), етнічний, релігійний, гастрономічний, рекреаційний, освітній, діловий, екологічний, сільський та ін.).

На території Бородінської громади переважає рівнинний степовий ландшафт, з невисокими пагорбами і долинами. Землі, як правило, включені в сільськогосподарський обіг, виглядають доглянутими, використовуються ефективно. У той же час, нерідко можна спостерігати пейзажі з природними і рукотворними лісопарками різних розмірів і призначення. Кліматичні умови відрізняються великою кількістю сонячних днів в році, вельми посушливим літом і осінню, що сприятливо для відпочинку та туризму. Екологічний стан території оцінюється в цілому як задовільний. Немає промислових об'єктів, що забруднюють природне середовище в громаді. Зберігаються в регіоні також, характерні для всієї країни проблеми, пов'язані з утилізацією та переробкою побутових відходів. Однак, екологічний стан досліджуваної території не є загрозою розвитку туризму, і тим більше здоров'ю населення та гостей і туристів. Переважна частина природних об'єктів відповідає екологічним вимогам, а є такі з них, що зберігають свій первозданий вигляд і чарівність.

Компактне розселення етнонаціональних груп в населених пунктах, зайнятість абсолютної більшості населення в сфері сільськогосподарського виробництва, переважно моноетнічні шлюби сприяли збереженню населенням традиційної матеріальної та духовної культури спільнот. Поряд з цим в регіоні є достатньо широкі перехідні етнічні зони. Однак зараз такий чинник розвитку туристичного господарства як етнічна строкатість регіону з усіма різноманіттям елементів культури його мешканців практично не використовується.

Основна діюча туристична локація в Бородінській громаді – це село Фрумушика – Нова, яка є фактично унікальним на півдні України туристичним об'єктом і музейним історико-етнографічним комплексом під відкритим небом. Це унікальне місце знаходиться по суті в екологічному заповіднику – Буджацькому степу (на території колишнього військового полігону) з притаманною для нього флорою і фауною. Подібні об'єкти в Європі існують давно, де їм приділяються велика увага як важливому компоненту виховання, вивчення історичної і культурної спадщини. Необхідного досвіду організації таких комплексів в Україні ще бракує, тоді як українське суспільство відчуває гостру необхідність у наявності і використанні таких об'єктів.

Сьогодні Фрумушика – Нова відома, в основному, як туристичний об'єкт, чи об'єкт зеленого туризму, як рекреаційна база для сімейного відпочинку, але вона може і має

стати своєрідною історико-етнографічною діючою навчальною лабораторією, адже тут зосереджені унікальні етнокультурні пам'ятки принаймні восьми груп населення (болгари, гагаузи, євреї, молдовани, німці, слов'яни, старовіри, українці).

Фрумушика – Нова може бути місцем проведення освітньо-пізнавальної, виховної, навчально-методичної роботи. Тут існує краєзнавчий музей, експозиція якого репрезентує історію Буджака, а етнографічні комплекси у вигляді садиб відображають побут і традиційну культуру етнічних груп населення південної Бессарабії. Матеріальна і технічна база Фрумушики готова для проведення науково-практичних семінарів з підготовки та підвищення кваліфікації туроператорів, у тому числі і на міжнародному рівні, насамперед з країнами-сусідами: Румунією і Молдовою. Зокрема, у 2014 році було проведено засідання міжнародної конференції «Одеські етнографічні читання», організаторами якої є історичний факультет ОНУ імені І.І.Мечникова і Одеська обласна державна адміністрація.

З 2015 року Фрумушика-Нова стала базою для проведення етнографічної практики студентів історичного факультету ОНУ імені І.І.Мечникова, в процесі якої студенти і викладачі вивчають етнічну історію краю, накопичують унікальний етнографічний матеріал для повноцінного духовного розвитку особистості. Історичний факультет отримує додаткові можливості для теоретичної підготовки істориків, етнологів, археологів, вчителів історії і народознавства, адже навчальні заклади всіх рівнів мають гостру потребу в розробках краєзнавчого характеру. Учні загальноосвітніх шкіл і студенти вищих навчальних закладів, як майбутня основа громадського суспільства, мають мати набагато більше знань про історію і культуру свого краю.

Тут споруджені вісім будиночків, в яких можна ознайомитись з побутом та традиціями різних етнічних соціальних груп регіону. На вулиці з алеєю у півтори тисячі троянд поряд з молдавською садибою розташована німецька хата, далі – будинки українців, славян, болгар, гагаузів, євреїв. На окрему увагу заслуговує «пам'ятка епохи» - хата працівників сільського господарства середини ХХ століття. Кожна хата зведена з природних, традиційних для того часу будматеріалів, у подвір'ях зібрано старовинний реманент для домашнього господарства та сільгоспробіт. Кімнати в хатах обладнані раритетними побутовими речами, скринями, шафами, ліжками, з вишитими покривалами. На стінах – неповторні килими, на підлозі – пілочки ручної та верстатної роботи. Відзначимо, що весь внутрішній дизайн є автентичним і був зібраний у мешканців навколишніх сіл. Крім того, в кожній хаті через окремі двері обладнано сучасні санвузли з каналізацією, гарячою водою, джакузі. Це вже не випадок, коли туристи бажають пожити певний час в екзотичній обстановці, але з усіма зручностями.

Проект передбачає також і розвиток місцевих ремесл. А народні промисли у регіоні справдана широко поширені – від вишиванок і кераміки до кованих і дерев'яних предметів побуту. Для туристів обладнана лавка народних ремесл, де можна придбати який – небудь виріб з логотипом села, також поруч з цією лавкою розташований готель та басейн де туристи можуть комфортно відпочити.

Починаючи з 2017 року у Фрумушиці-Нова, Болградського району, Одеської області проходить винний фестиваль WINE FEST Frumushika-Nova, метою якого є популяризація вин від місцевих виноробів, підвищення винної культури та знайомство з особливостями національної кухні Української Бессарабії.

Основний акцент фестивалю зроблено на терруарному вині — це вино, в букеті якого явно розрізняються риси, властиві винам із цієї території. Тут представлені великі винні компанії та авторські виноробні Одеської області, де гості фестивалю зможуть продегустувати та оцінити вина.

Гостей чекає:

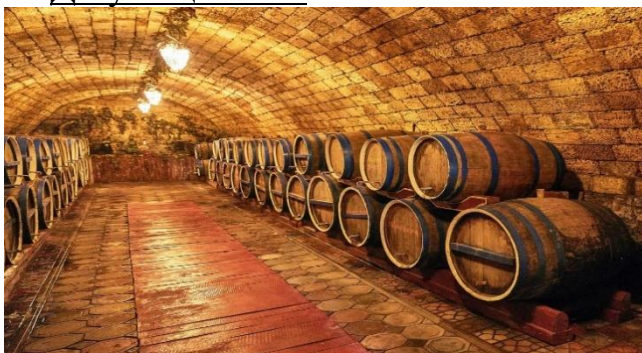
- Дегустація вин від місцевих виробників та компаній;
Дегустація м'ясних та традиційних закусок, приготовлених за рецептами місцевої культури;
Продаж-виставка винограду та виноградної продукції;
Продаж-виставка сувенірів від місцевих майстрів;
Виставка та продаж картин з колекції: «Фрумушика-Нова виноград та виноробство»;
- Проведення майстер-класів (виготовлення ляльок-мотанок, текстильних іграшок, макраме і урок з малювання від професійних художників);
Страви національної кухні, приготовані на багатті;
Устриці Скіфії – єдина та унікальна устрична ферма в Україні
- Конкурс «Танець на винограді» із призами;
Тематичні фотозони.

Розваги:

Оглядова екскурсія

На оглядовій екскурсії Ви зможете повністю поринути у культуру народів, що проживали колись на території Фрумушики-Нова.

Дегустація вина

Ви відвідаєте виробництво Frumushika-Nova family winery, зайдете до цеху білих, червоних та ігристих вин. Також Ви дізнаєтесь історію будівництва винного льоху та короткий опис кожного з представлених вин.

Цвітіння лаванди

З 2018 року на території комплексу активно висаджуються куці лаванди. Тепер щороку з другої половини червня - початку липня, зможете спостерігати за незабутнім лавандовим цвітінням. Рекомендовано уточнювати у менеджера, чи зацвіла вже лаванда, адже через зміну клімату терміни можуть змінюватись.

Банька на дровах

Позитивний вплив бані на дровах на організм людини неможливо описати кількома словами. Вона справляється з багатьма завданнями:

- знімає втому та фізичну напругу, дає можливість цілком розслабитись;
- очищає пори та виводить всі токсини, косметичний вплив лазні неперевершений;
- сприяє лікуванню багатьох хронічних захворювань, долає артрит, ревматизм, бронхіт;
- активізує кровообіг та нормалізує тиск;
- регулює обмін речовин та тонізує роботу всіх систем організму.

Чан

Тут можна попаритися в чані просто неба. Розрахований на 4-6 осіб. Температура води становить від 38 до 45 градусів. Різновиди:

- з ефірними оліями та морською сіллю;
- з молоком, медом та морською сіллю;
- з червоним вином.

Вівцекомплекс

Уявити Бессарабію без вівчарства просто неможливо. На Фрумушиці-Нова можна зустріти овець винятково каракульської породи, з якими нерозривно пов'язаний розвиток вівчарства в Україні. Також, зможете дізнатися все про це ремесло разом із експертом вівчарем.

Басейн

Якщо ви втомилися з дороги, або ж хочете освіжитися в спекотний літній день - ідеальним засобом, і порятунком стане відкритий басейн, розташований на території туристичного комплексу, а для дітей - є басейн менший.

Міні-гольф для дітей та дорослих

Якщо виникло бажання спробувати що таке міні-гольф, можна його реалізувати прямо на території нашої «Фрумушики-Нова».

Риболовля

На території туристичного комплексу можна відпочити та порибалити. Тут розташовано три штучних водоймища, де водиться короп, карась та білий амур. Снасті для риболовлі потрібно мати свої. На жаль, на комплексі немає можливості їх придбати/взяти в оренду.

Стрілянина по тарілочкам

У міжсезоння, спеціально з'їжджаються володарі ліцензії, щоб постріляти по тарілках. Деякі роблять це просто для задоволення, інші – не хочуть втратити навички, а для багатьох стрілянина по тарілках – це самостійний вид спорту. Для стрільця-початківця стрілянина по тарілках це хороший спосіб звикнути до зброї і навчитися стріляти. Регулярно потрапляти по тарілках ще не означає досягти хороших результатів при стрільбі по дичині, однак є гарною підготовкою до вдалого полювання. Стрілянина по тарілочках організовується лише за наявності власної зброї.

Полювання у степу

Справжній любитель якісного та цікавого полювання не прогавить шанс пополювати у степовій місцевості. Таке полювання досить складне, що вимагає максимального терпіння та професіоналізму. Але степове полювання це одне з найцікавіших занять. На комплексі є розміщення та харчування для мисливців, а також допоможуть у пошуку єгеря.

Нічне зоряне небо

Тільки на території "Фрумушики-Нова" можна спостерігати за сезонними змінами справжнього степу - його весняним пробудженням, буянням життя влітку та зимовим засипанням.

Однак цей реакційний об'єкт має значний недолік. На іншому боці балки розташований третій в Європі комплекс з відгодування овець тонкорунної породи (більше 8 тис. голів). При таких розмірах вівце комплексу практично неможливо уникнути смороду, який скоріш за все відобразиться на привабливості поселення. Також є в наявності такі тварини, як: коні, поні, віслюки, камерунські кози, карликові вівці, європейські лани, олені, павліни, цесарки, лебеді, качки.

Фрумушика-Нова має достатньо можливостей для виконання міжнародних проектів, розширення співпраці з відповідними партнерами Молдови і Румунії в рамках програм прикордонного співробітництва, розширення мережі туристичних послуг, що сприятиме активізації прикордонної співпраці в гуманітарних і економічних сферах.

На території Бородінської громади є історичне місце - це село Лісне (до 1945 р. Манзир). Яке було засновано у 1824 році переселенцями з центральних губерній Росії, у тому числі й євреями. Село (з 1847 р. містечко) входило до складу Бендерського повіту Бессарабської губернії.

Манзир було володінням, що належало старовинному молдавсько-румунському боярському роду Стурдза, зокрема чиновникові Міністерства закордонних справ Олександру Скарлатовичу Стурдза та його сестрі графині Роксандрі Скарлатівні Едлінг — фрейліні імператриці Єлизветі Олексіївні в Царському Селі та Санкт-Петербурзі. Саме Роксандра Скарлатівна у 1819—1820 рр. отримала в дарунок це володіння від Олександра I. До 1848 року Манзир стало володінням князя Євгенія Григоровича Гагаріна.

Станом на 1897 рік, у Манзирі проживало 1097 осіб, серед яких 310 (28,7 %) були євреями. У містечку функціонували православна церква, парафіяльна школа, синагога, лікарня, базар, єдина в Манзирі аптека належала євреям.

У березні 1917 року місцеві селяни розгромили поміщицьке володіння, заарештували урядника, старжника, священника, вимагали не стягувати борги.

З 27 березня 1918 року по 28 червня 1940 року, містечко Манзир входило до складу окупованих територій Королівства Румунія як єврейська землеробська колонія.

У 1940—1941 роках райцентр Манзирського району Ізмаїльської області. 22 квітня 1941 року райцентр перенесений до Бородіно, район перейменований на *Бородінський*.

Протягом Другої світової війни 210 жителів села билися з ворогом на фронтах, з них 81 особа загинула. Після окупації містечка військами Вермахта у серпні 1941 року ті

євреї, що залишилися в Манзирі, були депортовані до Тарутиного, а у жовтні 1941 — до Трансністрії. 14 листопада 1945 перейменовано на *Лісне*.

Неподалік від села розташований на автошляху місцевого значення пункт пропуску через молдавсько-український кордон Лісне—Сеїць. Статус пункту пропуску міждержавний. Для збільшення потоку туристів з іноземних держав, планується реорганізація пункту пропуску Лісне-Сеїць з міждержавного в міжнародний.

Село Лісне Болградського району Одеської області планується зробити центром туризму Бородінської селищної громади. Поблизу села розташовано ботанічний заказник державного значення Староманзирський, ландшафтний заказник місцевого значення Діброва Могилевська, ландшафтний заказник місцевого значення Діброва Манзирська, є бузковий гай та ліс, який був посаджений графінею.

А в центрі села розташоване велике озеро, яке стане місцем відпочинку для туристів. Це озеро, та оточуюча його територія, до сих пір є практично неосвоєною туристичною цілиною. Планується на березі озера встановити декілька дерев'яних бесідок, в яких затишно буде відпочивати та милуватися краєвидами. Встелити плиткою узбережжя, встановити ліхтарі та лави для комфортних прогулянок вздовж озера та відпочинку. Вже у 2023 році відбудеться реконструкція будівлі під готельний комплекс. Заплановано також відкриття магазинів, кафе, місць для парковки авто.

Дім, де мешкали боярський рід Стурдза, зберігся в первозданному вигляді. Виноробний завод, збудований уже у двадцятому столітті поруч з історичним будинком, не зруйнував його своєрідності. Поруч знаходиться школа, в якій відкрили музей-пам'ятник для туристів, які цікавляться історією краю, початкова точка для його подальшого вивчення.

Планується, що Центр туризму «Старий Манзир» Бородінської громади стане учасником ГС «Дорога вина та смаку» Української Бессарабії. Це система організованих етногастрономічних маршрутів, які передбачають єдине маркування та позначення природних та історико-культурних об'єктів та інших об'єктів туристичного тяжіння; поєднують локації виробництва місцевих, локальних, традиційних харчових продуктів, включно із зазначеннями походження товару (географічними зазначеннями) регіону «Українська Бессарабія», а також закладів відпочинку, дозвілля, закладів громадського харчування, закладів готельної сфери та тимчасового житла та інших об'єктів, які забезпечують етногастрономічні туристичні послуги; а також являє собою систему знань щодо логістичної та іншої організаційної побудови етногастрономічних маршрутів у вказаному регіоні.

Проект об'єднує виробників локальних вин та традиційних харчових продуктів, що надають етногастрономічні туристичні послуги на власних локаціях та пов'язані в єдину систему етногастрономічних туристично-рекреаційних маршрутів, що проходять територією Української Бессарабії Одеської області. Створена за підтримки Проекту ЄС «Підтримка розвитку систем географічних зазначень в Україні».

Найважливішою стороною роботи в Бородінській громаді є збереження і підтримка народних традицій. Тому, починаючи з 2023 року, планується проведення (серпень-вересень) щорічного екоетногастро фестивалю «Перлини Бесарабії». Організатори переконані, що масові заходи, подібні до цього фестивалю, є необхідним елементом розвитку туризму в Болградському регіоні.

Характерною особливістю фестивалю буде масова участь в заходах дітей та юнацтва. У програмі фестивалю буде влаштован показ старовинного народного одягу поширеного в південних районах Одещини. На подіум, виготовлений спеціально для фестивалю, вийдуть моделі в старовинних болгарських, гагаузьких і українських, німецьких, слав'янських автентичних нарядах «з бабусиних сундуков». Сценарій показу продумується до дрібниць. Не менш цікавий також, передбачений програмою, показ сучасних костюмів, виконаних в національних традиціях. Гості фестивалю не просто побачать яскраве, пам'ятне дійство, а й зможуть прийняти в ньому безпосередню участь, отримати заряд позитивних емоцій, дізнатися багато нового і цікавого про місцеві національні традиції. У програмі фестивалю також будуть передбачені: • ярмарок національної кухні; • ярмарок-продаж виробів ручної роботи народних майстрів; • фотозони для зйомок в національних костюмах і на майданчиках фестивалю; • концертна програма народних колективів та театралізовані старовинні обряди.

Мета фестивалю також є відновлення традицій місцевого виноробства, розвитку самобутності і культури регіону. У заходах фестивалю візьмуть участь винороби з різних регіонів Одеської області, республік Болгарія і Молдова. Представлені на фестиваль вина попередньо пройдуть обов'язкову професійну дегустацію. Переможці конкурсу будуть нагороджені дипломами та пам'ятними призами. Гості фестивалю візьмуть участь в народній загально доступній дегустації вин і національних закусок до вин (каварма, бринза, міліна та багатьох інших), і визначать володаря головного призу фестивалю. Тут же можна придбати вподобану продукцію, страви, а також укласти контракти на поставки. Крім цього, на майданчиках фестивалю свою майстерність продемонструють народні умільці з виробами з кераміки і овчини, сувенірами та вишивкою, картинами та іншими предметами мистецтва. Велика культурна програма, буде представлена на сцені фестивалю протягом двох днів. У ній візьмуть участь колективи самодіяльності з багатьох місць громади, району, а також запрошені професійні артисти і іноземні творчі команди. Феєричне дійство буде проходити протягом двох днів. Місцеві жителі і туристи зможуть знайти для себе на майданчиках фестивалю масу цікавих атракціонів, зустрітися з друзями, покуштувати місцеву кухню і вдосталь потанцювати до пізнього вечора.

Також поступово розвивається історичний туризм, який має великий потенціал для розвитку. На території громади знаходяться більше 15 скіфських курганів (біля селища Бородіне, сіл Богданівка, Весела Долина, Миколаївка та інші). Один із яких

знаходиться біля селища Бородіне Болградського району Одеської області. Там у 1912 році було знайдено скарб, який датується началом другої половини II тис. до н.е.

Скарб містить у собі предмети зброї: 6 кам'яних відшліфованих нефритових бойових сокири, 2 срібних і бронзових наконечника спису та одну

втулку від спису, бронзовий з золотою накладкою кинджал, масивну срібну булавку, три наверхіа булав з мильного каменю.

Знайдені предмети відносяться до різних культур: списи більш характерні для поволжського Турбинського могильника, булави більш властиві до Північного Кавказу, булавка і кинджал більш типові до егейської цивілізації, нефрит зовсім невизначеного походження. Можемо припустити, що усі ці предмети з'явилися у однієї людини, скоріше за все, після воєнних походів або після пограбувань поховань (таке бувало і у давні часи). Подібні предмети знаходили в басейні Дунаю: в

Угорщині і Чехії. Форми списів типові для Сходу Закавказзя, вони зустрічаються у розкопках Північного Кавказу, що свідчить про зв'язки племен. Най важкий спис має довжину 34,1 см і важить 519,1 г, виготовлений з високопробного срібла 916 проби. Другий спис менших розмірів важить 280,8 г, вироблений з низькопробного срібла 400 проби: сплав нікелю та міді. Спектральний аналіз металу спису визначив джерело надходження металу: Нікольське родовище срібла і Приуралля. Списи, які технічно складаються з пера, втулки, вушок й петлі, цілком відлиті в двосторонніх ливарних формах. Ця техніка лиття говорить про певний рівень розвитку тодішньої відливки. Спочатку круглий стержень пера був відкований і перероблений в чітко виступаюче ребро. Лезо списів були відтягнуті і добре проковані. Кінцівки лез заточені не повністю, а лише в верхній, ближній часті пера. Скоріше за все, срібні списи берегли й намагалися при заточуванні не втрачати дорогого металу. Після відливу, поверхонь списів шліфувалася, невідомий майстер прибрав усі ливарні шви, поверхню зарівняв та відшліфував. На поверхонь пера першого спису і трьох втулок нанесений орнамент. Робилося це мініатюрними плоскими й круглими чеканами. Усі втулки списів прикрашені тонкою нарізкою та інкрустовані листовим золотом 750 проби. Орнаменти виконані в однаковій техніці й однаковими художніми прийомами. Спочатку майстер чеканив узорі на срібній основі спису, потім на орнамент накладалась дуже тонка золота пластина, настільки тонка, що на інкрустацію усіх трьох втулок було витрачено чуть більше 5 г листового золота. Виготовлення тонкого листового золота теж було не простим. На золоту накладку вдруге наносили узор, в усіх деталях повторюючи орнамент, нанесений на срібну основу спису. Виходило, що усі лінії на золотій пластині відповідали лініям, нанесеним на срібло. Золото заповнювало поглиблювання в сріблі і сприяло закріпленню золотій пластині на списі. Ця технологія була відома вже в древніх культурах Передньої Азії. Дорогий характер матеріалу і ритуальність захоронення дозволяє сказати, що ці предмети належали знатній людині.

Скарб був знайдений місцевими селянами, які добували каміння з курганних насипів у села Бородіне. Поліція передала знахідку в губернське місто, а звідти вона попала до одеського археолога Е.Р.Штерну, котрий у 1913 році зробив доклад про знахідку на міжнародному конгресі істориків в Лондоні, після чого скарб здобув мирову популярність. Археологічна комісія у 1914 році, з приводу безсумнівної значності скарбу, рекомендувала передати його на збереження в Музей витончених мистецтв.

А в 1923 році скарб перенесли в Державний історичний музей, де він знаходиться й зараз.

На території громади є двогорбий скіфський курган, який знаходиться неподалік від села Богданівка (центр громади). Планується окультурити місце біля кургану та розпланувати під'їзд. На кургані встановити хрест, який буде світитися завдяки встановленій сонячній панелі та два флагштоки (України та Євросоюзу). Хрест на курганах буде видно з кожного населеного пункту громади.

Висновки

Географічне положення Бородінської громади і її природно-рекреаційні ресурси, безсумнівно, сприятливі для розвитку як туристичного центру. Основним природним об'єктом Бородінської громади, який може і повинен бути використаний для розвитку туризму, є озеро в селі Лісне і його мальовничі береги з прилягаючими до нього парками та бузковим гаєм. Наявність такого екологічно чистого, прісного водойми в сонячній Бессарабії - само по собі вже є перспективним рекреаційним ресурсом території. Доцільно запланувати, на середньострокову перспективу, облаштування на цій території комплексної рекреаційної-туристичної зони, що дозволить створити сприятливі умови для успішного відпочинку і розвитку туризму, об'єднає навколо себе інфраструктурні об'єкти меншого масштабу (причал для маломірного прогулянкового флоту, прокат човнів, велосипедів, торгові точки, кафе і т.д.). Це також дозволить проводити на території парку масові культурні заходи, що зробить Бородінську громаду більш привабливою і тим самим збільшить число бажаючих відвідати її у вихідні та святкові дні, під час місцевих фестивалів і свят.

Можливості для створення і розвитку нових туристичних зон, продуктів і маршрутів.

Вивчення поточного стану і тенденцій розвитку туризму, а також проведений аналіз матеріалів громадського опитування по даній тематиці, дає можливість спрогнозувати деякі бажані варіанти створення нових туристичних зон, продуктів і маршрутів на території Бородінської громади. Географічне положення, природні умови та ресурси, в застосуванні до розвитку туризму, однозначно виявляють його великі рекреаційні та спортивно-туристські можливості.

4. ГОЛОВНІ ЧИННИКИ СТРАТЕГІЧНОГО ВИБОРУ

4.1. Сценарії розвитку Бородінської громади

Основними сценаріями розвитку громади є: базовий (або інерційний) та модернізаційний.

Базовий, або інерційний, сценарій розвитку громади формується за комплексом припущень, що триває у часі (горизонті планування) баланс зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на стан громади як соціально-економічної системи залишається незмінним, тобто послідовність станів системи змінюється за інерцією.

Базові припущення інерційного сценарію - національний рівень:

1. Ситуація на Сході країни залишається напруженою.

2. Рівень корупції в країні залишається значним, через що скорочується підтримка держави зі сторони ЄС та США.
3. ВВП зростає на рівні 1%, значно менше ніж заплановані урядом 3-4%.
4. Інфляційні стрибки приводять до коливання цін на пальне, харчі та послуги, знецінюються депозитні вклади в банках. Банківська система залишається нестабільною.
5. Інвестиційна політика, яку проводить уряд, не сприяє приходу нових інвесторів, Агенція Ukraine Invest функціонує лише номінально.
6. Газовий тиск зі сторони Росії приводить до періодичних кризових ситуацій в економіці і соціальній сфері, держава продовжує фінансувати субсидії замість впровадження енергоощадливих технологій і переводити опалювання на альтернативні види палива.
7. Економіка держави продовжує великою мірою перебувати в тіні. Частка малого та середнього бізнесу в наповненні державного бюджету незначна.
8. Реформи затягуються в часі, центральна влада боїться приймати непопулярні рішення через наближення виборів.

Базові припущення інерційного сценарію - місцевий рівень:

1. Поглиблюється демографічна криза, до 2030 року чисельність населення громади зменшиться на 20 %.
2. Через значне скорочення кількості молоді шкільного і дошкільного віку місцева влада змушена закрити ряд навчальних закладів.
3. Через значний рівень тонізації економіки місцевий бюджет залишається у значній мірі дотаційним.
4. Інвестори оминають Бородінську громаду стороною, не знайшовши інформацію про потенційно привабливі земельні ділянки, та інші комунальні об'єкти.
5. Рівень життя в сільських населених пунктах громади продовжує дуже відрізнятися від рівня життя в місті. Молодь мігрує до великих міст і вибирає життя поза межами своєї малої батьківщини.
6. Не зважаючи на потужний туристичний потенціал, більшість потенційних гостей продовжує проїжджати транзитом селище Бородіно. Відсутність туристичних дороговказів і погано розвинена туристична інфраструктура (заклади харчування, готелі, громадські вбиральні, туристична навігація, програмні туристичні додатки) не дозволяє залучати додаткові кошти на розвиток малого і середнього бізнесу.
7. Слаба інтегрованість сільських територій громади впливає на настрої мешканців, які не відчують переваг від створення громади.
8. Мережа закладів культури, освіти і медицини продовжує працювати не надто ефективно, наповненість бібліотек є лише номінальною і не відповідає фактичній відвідуваності.
9. Сміття сортується дуже незначною мірою. Понад 90 % сміття опиняється на сміттєзвалищі.

Результат інерційного сценарію:

1. Через відтік працездатного населення до великих міст і за кордон зменшується бюджет розвитку громади. Кошти на утримання учнів в

навчальних закладах через низьку їхню наповнюваність по відношенню до проектної потужності значно перевищують вартість утримання учня в обласному центрі.

2. Реальний сектор економіки перебуває значною мірою в тіні, політика місцевої влади докладає недостатньо зусиль для використання інвестиційного потенціалу території громади. Населення живе за рахунок послуг, державних виплат, субсидій і торгівлі, переважно не сплачуючи податки до бюджету.
3. Продовжує падати якість життя в сільських територіях. Дорожнє покриття в населених пунктах руйнується, населення не має доступу до якісних медичних послуг та інших видів послуг.
4. Відсутні механізми комунікації на рівні «влада-бізнес-громадськість».
5. Культурні заклади через поганий їхній стан і нерозуміння потреби перетворення їх на сучасні центри громадської активності занепадають.

Модернізаційний сценарій розвитку будується на припущеннях, за яких формуються найсприятливіші, та водночас, реалістичні, зовнішні (національні та регіональні) та внутрішні (ті, які громада здатна сформуванати самостійно) фактори впливу.

Базові припущення модернізаційного сценарію - національний рівень:

1. Через тиск країн ЄС і США конфлікт на Сході припиняється, стабілізується фінансування на оборону та підтримку армії.
2. Реформи впроваджуються згідно з планом - медична, освітня, децентралізаційна.
3. ВВП зростає на рівні 3,5-4% щорічно.
4. Україна відновлює співпрацю з МВФ та ЄС в рамках макроекономічної допомоги.
5. Малий та середній бізнес внаслідок ефективної політики уряду виходить з «тіні», створюється велика кількість робочих місць.
6. В Україну заходять великі інвестори. З'являється попит на промислові зони в сільській місцевості.
7. Фінансування Державного Фонду Регіонального Розвитку зростає до 1,5% ВВП. Реалізація розвиткових проектів сприяє відновленню стратегічно важливої інфраструктури.
8. Стратегічне планування на національному та регіональному рівнях йде в парі з розробкою реалістичних Планів реалізації стратегічних пріоритетів розвитку.
9. Інвестиційний потенціал регіону можна легко оцінити і використати завдяки промоційним матеріалам та інвестиційним картам.
10. Стабілізується курс української валюти,
11. Кредити споживчі та на розвиток бізнесу стають доступнішими.
12. Держава розпочинає масштабні проекти з утеплення об'єктів соціальної та житлової інфраструктури. Споживання газу в державі зменшується на 15%.
13. Створюються нові робочі місця, інвестори в боротьбі за кваліфікованого працівника підвищують зарплати до рівня вище середнього по Україні.

Базові припущення модернізаційного сценарію - місцевий рівень:

1. Бородінська громада стає однією з найбільш активних у сфері розкриття інвестиційного потенціалу територій.
2. Місцева влада дотримується стратегічних пріоритетів розвитку, завдяки підтримці малого і середнього бізнесу власні наповнення до бюджету зростають на 30 %.
3. Місцева влада використовує інноваційні підходи до покращення безпекової ситуації в населених пунктах громади, монтується мережі освітлення в сільській місцевості.
4. Мережа навчальних, медичних і культурних закладів на території громади адаптується до потреб осучаснення і використання сучасних технологій (точки доступу Wi-Fi, комфорт перебування...).

Що відбувається:

1. На території Бородінської громади створюються стратегічно важливі промислові підприємства.
2. Місцева влада, враховуючи потреби сталості розвитку, проводить активну інвестиційну і соціальну політику.
3. Мешканці сільських населених пунктів громади відчувають себе інтегральною частиною громади, влада використовує кошти інфраструктурної субвенції та інші кошти розвитку для покращення стану дорожньої інфраструктури в громаді, ремонт стратегічно важливих комунальних об'єктів і розвиток людського потенціалу.
4. Бородінська громада входить в число популярних європейських і національних туристичних маршрутів завдяки туристичному комплексу «Фрумушика – Нова».

Перспективи покращення ситуації та стратегічне бачення.

Аналіз розвитку господарського комплексу Бородінської територіальної громади, дозволяє виділити наступні ключові проблеми, вирішення яких має сприяти покращенню соціально – економічного розвитку, оптимізації територіального розподілу праці та раціоналізації системи розселення в регіоні:

- вирішення проблеми зайнятості сільського населення може проходити шляхом розвитку працездатних галузей сільського господарства або за рахунок зменшення частки людей, які існують за рахунок доходу від діяльності в сфері сільського господарства (насамперед шляхом розвитку місцевої переробної бази);
- покращення структури посівних площ(зниження частки зернових і збільшення ролі кормових культур, багаторічних насаджень, зменшення частки культур, що виснажують ґрунт);
- відновлення тваринницького комплексу має спиратися на покращення кормової бази, функціонування та відновленні потужності м'ясопереробної галузі;

- розвиток соціальної інфраструктури в цілому та інфраструктури аграрного ринку зокрема;
- розвиток туристично-реакційної галузі регіону сприятиме вирішенню проблеми зайнятості населення, тощо.

Стратегічне бачення відображає результат, якого громада прагне досягти в результаті реалізації стратегічного плану економічного розвитку. Воно спирається на основні характеристики та стратегічні напрямки і стає головною ідеєю даної стратегії.

4.2. SWOT- аналіз

Одним із інструментів для оцінки поточної ситуації в загальному та можливих ресурсів у подальшому розвитку всіх сфер функціонування громади є SWOT-аналіз. Назва SWOT є похідною з англійської мови і означає:

- S – Strengths / сила (переваги, сильні сторони внутрішнього характеру)
- W – Weaknesses / Слабкість (проблеми, слабкості внутрішнього характеру)
- O – Opportunities / Можливість (шанси, можливості зовнішнього характеру)
- T – Threats / Загроза (загрози зовнішнього характеру).

Завдяки такому аналізу можна визначити не тільки стратегічні цілі, а й короткострокові операційні завдання разом із ресурсними та можливими загрозами, що можуть виникнути в ході їх реалізації. Досягнення цих цілей повинно, з одного боку, усунути слабкі сторони громади з одночасним посиленням її сильних сторін, а з іншого – сприяти використанню сприятливих можливостей, які можуть виникнути завдяки дії зовнішніх сил. Сильні та слабкі сторони вказують об'єктивний стан справ, що є на даний момент як позитивні тенденції, так і негативні. Можливості та загрози вказують на зовнішні фактори, що можуть сприяти розвитку або гальмувати його.

Важливо визначити не лише негативні (слабкі) сторони, хоч вони і є основними показниками потреб, які треба вирішувати, а й визначити сильні сторони, як ресурс та можливості для розвитку.

Сильні сторони (внутрішні переваги)	Слабкі сторони (внутрішні недоліки)
<ul style="list-style-type: none"> - прикордонне положення з наявністю пункту пропуску на кордоні з Республікою Молдова; - поліетнічний склад населення наявність моноетнічних українських, болгарських, словянських та молдавських поселень); - великі земельні ресурси, які складають основу природно-ресурсного потенціалу громади; - близькість до залізничної станції Березине на лінії Березине - Арциз - Одеса та Березине – Арциз – Ізмаїл; 	<ul style="list-style-type: none"> - низький рівень кадрового забезпечення розвитку громади в порівнянні з громадами, сформованими навколо центрів колишніх адміністративно – територіальних районів; - слабе інформаційне навантаження сайту; - відсутність оновленої (сучасної) містобудівної та планувальної документації; - відсутність реальних програм соціально – економічного розвитку територіальної програми;

- можливість диверсифікації агропромислового комплексу та розвитку крафтового виробництва і інших його напрямів з високою доданою вартістю; - збереження автентичної матеріальної і духовної культури представниками етнічних спільнот, які мешкають на території ТГ (українці, росіяни, болгары, молдовани, гагаузи та євреї) - потенціал для розвитку туристичної галузі (розвиток агро-еколого-реакційного кластеру «Фрумушика – Нова» з об'єктами які входять до Книги рекордів Гіннеса: регіональний ландшафтний заказник «Тарутинський степ» (друга за площею степова ділянка в Європі, після Асканії – Нова); ботанічний заказник державного значення «Старомазирський».	- віддаленість від основних економічних центрів межиріччя Дунаю та Дністра; - несприятливі демографічні процеси в умовах децентралізації пришвидшать скорочення чисельності населеності та відповідно зменшиться перелік послуг які надаються в малих сільських поселеннях; - відсутність розвиненої туристичної інфраструктури; - відсутність якісної питної води; - відсутність переробки місцевої сільськогосподарської продукції; - нестійкі природно-кліматичні умови мають негативний вплив на сільськогосподарське виробництво; - низька якість шляхового покриття , обмеження транспортно – логістичного характеру, щодо співробітництва з сусідніми ТГ (поганий транспортний зв'язок); - погана якість доріг та тротуарів, особливо в сільській місцевості. - відсутність промислових підприємств особливо в галузі харчової та переробної промисловості. - відсутність централізованого водовідведення в сільській місцевості. Незадовільний стан мереж водопостачання. - незадовільний стан інженерних мереж. - недостатньо ефективного поводження зі сміттям, відсутність полігону для утилізації відходів. - неналежний рівень надання медичної допомоги на первинному і вторинному рівнях. - недостатня наповненість учнями освітніх закладів у сільській місцевості. - низький рівень залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій в економіку громади. - значна кількість будівель комунальної власності потребує проведення заходів із термомодернізації. - недостатня кількість місць (просторів) для проведення вільного часу для молоді, людей похилого віку і сімейного дозвілля. - занедбаність водойм та критичний стан дамб ставків.

Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - налагодження соціально-економічних та культурних зв'язків з сусідніми громадами Молдови, в т.ч. їх залучення до реалізації спільних операційних програм в рамках регіональних ініціатив Чорне море 2021-2025 рр, Дунайська стратегія тощо; - брендування громади як центру розвитку SMART технології; - розширення переліку сільськогосподарських культур та видів тварин, які вирощуються, задля адаптації сільського господарства до змін клімату; - розвиток крафтового виробництва та низових продуктів; - посилення потенціалу агропромислового комплексу шляхом розвитку інноваційної діяльності з кліматично-орієнтованого ведення сільського господарства; - розвиток етнографічного та сільського зеленого туризму через програми, орієнтовані на зовнішнього туриста; - створення кластерів виробників с/г продукції, надавачів освітніх послуг, тощо; - активізація реформ в державі, зростання зацікавленості до України з боку інвесторів. - продовження процесу спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція, податкові преференції). - зростання бюджетної підтримки для територіальних громад. - співпраця з міжнародними фондами та донорськими інституціями з метою розкриття потенціалу території громади, покращення умов для розвитку мікро-, малого і середнього бізнесу, просторового розвитку території, туризму. - реалізація масштабних державних проектів з ремонту і будівництва доріг, у тому числі GoHighway. 	<ul style="list-style-type: none"> - ліквідація ТГ внаслідок фінансової та інституційної неспроможності громади; - відсутність сучасної містобудівної та планувальної документації закриття доступ до фінансових ресурсів державного бюджету, ДФРР, обласного бюджету та проектів міжнародної фінансової допомоги (грантів); - ліквідація соціальної інфраструктури та закриття закладів освіти, медицини, культури, спорту в малих сільських населених пунктах; - подальше безконтрольне розорювання непридатних для цього земель призведе до невідворотного погіршення якості ґрунтового покриву та знищення природних біогеоценозів; - відсутність координації з сусідніми ТГ, районними обласними та загальнодержавними органами публічного управління. - повернення військового конфлікту на сході країни до активної фази; - нестабільність української валюти – гривні; - міграція людей працездатного віку і молоді до великих міст та за кордон; - підвищення рівня ризику інвестування в Україні (пониження в рейтингах ЕВА, відсутність гарантування безпеки, ризик вилучення ресурсів); - зростання вартості енергоресурсів; - зниження рівня ґрунтових вод.

Таблиця 5. Сильні та слабкі сторони розвитку Бородінської громади

Наведений SWOT- аналіз свідчить, що слабкі сторони розвитку громади переважають сильні, але ця обставина перекривається переважанням можливостей над загрозами.

4.3. Порівняльні переваги, виклики і ризики Бородінської громади (ідентифікація пріоритетів розвитку)

Порівняльні переваги

(визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей)

Зростання зацікавленості до територій Бородінської громади з боку зовнішніх та внутрішніх інвесторів, а також рівня бюджетної підтримки для об'єднаних громад покращуватиме **ефективність використання локальних «грінфілдів» і «браунфілдів» і земельного фонду** громади призначення.

Покращення умов функціонування мікро-, малого та середнього бізнесу в громаді **підвищуватиме активність діючих підприємців** особливо у галузі харчової промисловості, розробці місцевих родовищ корисних копалин, послуг у **туристично-рекреаційній сфері**.

Співпраця з міжнародними організаціями і партнерськими інституціями із врахуванням значного туристичного та географічно привабливого потенціалу території позитивно впливатиме на розвиток туризму і рекреаційної сфери і дозволить **адаптувати можливості місцевих закладів середньої освіти під реальні потреби ринку**.

Покращення ефективності функціонування Державного фонду регіонального розвитку та інших державних програм з підтримки місцевого і регіонального розвитку позитивно впливатимуть на **розвиток сільського господарства і покращення стану інженерної та соціальної інфраструктури** в громаді.

На економічний розвиток громади матиме відчутний вплив також реалізація масштабних заходів з ремонту доріг в державі. Створення високоякісних маршрутних коридорів покращить логістичну привабливість території Бородінської громади для інвесторів, особливо в галузі промисловості та завдяки зручному розташуванню в прикордонній зоні.

Виклики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей)

Погана якість дорожнього покриття в населених пунктах громади, занедбаність водойм і проблема з безробіттям можуть бути частково подолані завдяки активізації реформ в державі, покращенні інвестиційного клімату і ефективності роботи ДФРР, та інших державних програм розвитку.

Вирішення проблеми відсутності централізованого водопостачання в сільській місцевості, незадовільного стану інженерної інфраструктури та покращення стану надання медичних послуг вимагатиме значних фінансових ресурсів, які можуть з'явитись за умов, зокрема, збільшення рівня бюджетної підтримки для громади, наповнення місцевого бюджету і максимального використання місцевих переваг за підтримки міжнародних партнерів.

Ризики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз)

Повернення конфлікту на сході до активної фази та міграція молоді і кваліфікованих фахівців до великих міст та за кордон посилюватиме зменшення рівня інвестицій в Україну і громаду зокрема, а також негативно впливатиме на ситуацію наповненості учнями навчальних закладів.

Зростання цін на енергоресурси посилюватиме **потребу термомодернізації будівель комунальної власності.**

Пониження рейтингу України в інвестиційних рейтингах стримуватиме потенційних закордонних інвесторів від вкладання коштів в українську економіку з метою отримання прибутку. **Рівень громадської активності** відчутно залежатиме від рівня доходів населення.

5. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ

Базуючись на результатах соціально-економічного аналізу території та SWOT-аналізу, Робоча Група обрала, як основну, **динамічну (конкурентну стратегію)** з використанням елементів **наступальної**.

Вони передбачають формування конкурентних переваг громади шляхом мінімізації впливу на розвиток слабких сторін за допомогою зовнішніх при максимальному використанні сильних сторін.

Операційні цілі деталізовані в завданнях. Завдання дають відповіді на питання, яким шляхом, яким чином громада намагатиметься досягнути цілей свого розвитку.

Таблиця 5. Стратегічні, операційні цілі та завдання

Стратегічна ціль	Операційна ціль	Завдання
1.Покращення інвестиційного клімату та бізнес-клімату в громаді	1.1. Покращення доступу потенційних інвесторів до інформації про наявні ресурси для вкладення капіталу – земельні ділянки, приміщення та комунікації	1.1.1. Проведення інвентаризації нерухомого майна, визначення об'єктів, потенційно привабливих для бізнесу
		1.1.2. Інвентаризація об'єктів нерухомого майна з можливістю періодичного оновлення інформації про наявні ресурси
		1.1.3. Розробка генеральних планів населених пунктів громади
		1.1.4. Розробка комплексного плану просторового розвитку території ТГ
		1.1.5. Встановлення меж населених пунктів на території Бородінської селищної ради Болградського району.

		1.1.6. Проведення інвентаризації земельних ділянок, визначення об'єктів, потенційно привабливих для бізнесу.
		1.1.7. Формування території суші і водного простору для ведення мисливського господарства.
		1.1.8. Створення ландшафтного заказника місцевого значення.
	1.2. Покращення механізмів підтримки бізнесу	1.2.1. Створення механізму підтримки осіб, які започатковують підприємницьку діяльність
		1.2.2. Проведення навчання для представників бізнесу на тему актуальних трендів і тем в управлінні підприємствами і людським персоналом
2.Покращення системи муніципального управління і надання муніципальних та інших послуг	2.1. Покращення якості адміністративних послуг в громаді	2.1.1 Покращення якості надання адміністративних послуг в Бородінській територіальній громаді та впровадження електронних сервісів
		2.1.2 Розширення переліку надання адміністративних послуг
		2.1.3 Підвищення рівня прозорості та відкритості влади до громадянина та бізнесу
	2.2. Підвищення якості надання медичних, освітніх, культурних послуг	2.2.1 Покращення здорового клімату серед юнацтва та населення.
		2.2.2 Покращення умов навчально-виховного процесу
		2.2.3 Облаштування громадського простору для жителів громади
		2.2.4 Розв'язання соціально-економічної проблеми - забезпечення житлом державних працівників
		2.2.5 Покращення умов перебування пацієнтів та медичного персоналу для підвищення якості надання медичних послуг
		2.2.6 Модернізація КНП «Бородінської ЦПМСД».
	2.3. Покращення якості соціальних послуг	2.3.1. Сприяння подоланню життєвих труднощів, мінімізація негативних наслідків або повне розв'язання проблем сім'ї або особи.
	2.4. Покращення роботи комунальних підприємств і надання комунальних послуг в громаді	2.4.1 Модернізація технопарку комунальних підприємств Бородінської громади
		2.4.2 Покращення системи управління твердими побутовими відходами
	2.5. Покращення стану технічної інфраструктури в громаді та рекреаційних зон	2.5.1 Капітальний ремонт, будівництво інженерних мереж водопостачання і водовідведення в населених пунктах громади
		2.5.2 Проведення ремонту доріг та тротуарів на території громади
2.5.3 Модернізація та проведення мереж вуличного освітлення в населених пунктах		
2.5.4 Капітальний ремонт, будівництво парків, скверів в населених пунктів громади		
2.6. Підвищення рівня безпеки та громадського порядку	2.6.1 Розширення мереж камер відеоспостереження.	
	2.6.2 Улаштування пішохідних переходів.	

		2.6.3 Організація і забезпечення захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного, екологічного, природного та воєнного характеру, оповіщення населення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій у мирний і воєнний часи та постійне інформування його про наявну обстановку.
3. Розвиток туризму	3.1. Покращення рівня надання туристичних послуг	3.1.1. Проведення заходів з промоції туристичного потенціалу Бородінської громади
		3.1.2. Забезпечення якісного туристичного супроводу
	3.2. Використання місцевих переваг у галузі туризму та культури	3.2.1. Запровадження щорічних фестивалів, конкурсів

Стратегічна ціль 1. Покращення інвестиційного клімату та бізнес-клімату в громаді

Операційні цілі та завдання:

1.1. Покращення доступу потенційних інвесторів до інформації про наявні ресурси для вкладення капіталу – земельні ділянки, приміщення та комунікації.

1.1.1. Проведення інвентаризації нерухомого майна, визначення об'єктів, потенційно привабливих для бізнесу.

1.1.2. Інвентаризація об'єктів нерухомого майна з можливістю періодичного оновлення інформації про наявні ресурси.

1.1.3. Розробка генеральних планів населених пунктів громади.

1.1.4. Розробка комплексного плану просторового розвитку території ТГ.

1.1.5. Встановлення меж населених пунктів на території Бородінської селищної ради Болградського району.

1.1.6. Проведення інвентаризації земельних ділянок, визначення об'єктів, потенційно привабливих для бізнесу.

1.1.7. Формування земельних ділянок для виробництва електроенергії з енергії сонця.

1.1.8. Формування земельної ділянки для розміщення швейних цехів.

1.1.9. Формування земельних ділянок для розміщення виробництв з переробки сільськогосподарської продукції.

1.1.10 Формування земельної ділянки для будівництва технопарку.

1.1.11 Створення ландшафтного заказника місцевого значення.

1.2. Покращення механізмів підтримки бізнесу

1.2.1. Створення механізму підтримки осіб, які започатковують підприємницьку діяльність.

1.2.2. Проведення навчання для представників бізнесу на тему актуальних трендів і тем в управлінні підприємствами і людським персоналом.

Стратегічна ціль 2. Покращення системи муніципального управління і надання муніципальних послуг

2.1. Покращення якості адміністративних послуг в громаді

- 2.1.1 Покращення якості надання адміністративних послуг в Бородінській територіальній громаді та впровадження електронних сервісів.
- 2.1.2 Розширення переліку надання адміністративних послуг.
- 2.1.3 Підвищення рівня прозорості та відкритості влади до громадянина та бізнесу.

2.2. Підвищення якості надання медичних, освітніх, культурних послуг

- 2.2.1 Покращення здорового клімату серед юнацтва та населення.
- 2.2.2 Покращення умов навчально-виховного процесу.
- 2.2.3 Облаштування громадського простору для жителів громади.
- 2.2.4 Розв'язання соціально-економічної проблеми - забезпечення житлом державних працівників.
- 2.2.5 Покращення умов перебування пацієнтів та медичного персоналу для підвищення якості надання медичних послуг.
- 2.2.6 Модернізація КНП «Бородінський ЦПМСД».

2.3. Покращення якості соціальних послуг

- 2.3.1 Сприяння подоланню життєвих труднощів, мінімізація негативних наслідків або повне розв'язання проблем сім'ї або особи.

2.4. Покращення роботи комунальних підприємств і надання комунальних послуг в громаді

- 2.4.1 Модернізація технопарку комунальних підприємств.
- 2.4.2 Покращення системи управління твердими побутовими відходами.

2.5. Покращення стану технічної інфраструктури в громаді та рекреаційних зон

- 2.5.1 Капітальний ремонт, будівництво інженерних мереж водопостачання і водовідведення в населених пунктах громади
- 2.5.2 Проведення ремонту доріг та тротуарів на території громади
- 2.5.3 Модернізація та проведення мереж вуличного освітлення в населених пунктах
- 2.5.4 Капітальний ремонт, будівництво парків, скверів в населених пунктів громади.

2.6. Підвищення рівня безпеки та громадського порядку

- 2.6.1 Організація і забезпечення захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного, екологічного, природного та воєнного характеру, оповіщення населення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій у мирний і воєнний часи та постійне інформування його про наявну обстановку.

Стратегічна ціль 3. Розвиток туризму

3.1. Покращення рівня надання туристичних послуг

3.1.1. Проведення заходів з промоції туристичного потенціалу Бородінської громади.

3.1.2. Забезпечення якісного туристичного супроводу.

3.2. Використання місцевих переваг у галузі туризму

3.2.1. Запровадження щорічних фестивалів, конкурсів.

